

เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น

**เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ
๑๔ ปี ข้อมูลข่าวสาร ก้าวไกลไปกับเทคโนโลยี**

**การขับเคลื่อน
พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
จากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต**

**๔ เมษายน ๒๕๕๕
ณ ดิ깁สันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล**

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๙๒๗๐ ๐ ๒๒๘๒ ๒๒๘๓ โทรสาร. ๐ ๒๒๘๒ ๘๙๙๔

www.oic.go.th E-mail : webmaster@infothai@oic.go.th www.facebook.com/ThaiOIC

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

**การขับเคลื่อน
พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
จากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต**

**สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี**

คำนำ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในเรื่อง “สิทธิได้รู้” และต้องการให้หน่วยงานของรัฐทั้งหลายปรับตัวในการให้บริการและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชน ได้มีโอกาสเข้าถึงมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล ช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงกับความเป็นจริง การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของราชการจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ประชาชนจะใช้ประกอบการแสดงความคิดเห็น และใช้สิทธิในตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผ่านช่องทางการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าเช่นในปัจจุบัน

ในปี ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นปีที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศใช้มาแล้ว ๑๔ ปี คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) จึงได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาทางวิชาการประจำปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง และเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้กฎหมายฉบับนี้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อย่างแท้จริง

เอกสาร การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ : จากอดีตสู่ปัจจุบัน และอนาคต ฉบับนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของการสัมมนาทางวิชาการฯ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่ใช้ประกอบการ ให้ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนกฎหมายฯ และเป็นเอกสารที่ได้แสดงให้เห็นถึงทิศทางในการขับเคลื่อนของ กลไกตามกฎหมายในระยะที่ผ่านมาว่า ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด รวมทั้งการขับเคลื่อนในปัจจุบัน และทิศทางในอนาคตจะขับเคลื่อนไปในทิศทางใดในภาวะที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและมีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา

ส่วนนโยบายและวิเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

มีนาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

ชื่อเรื่อง	หน้า
บทนำ	๑
จาก...อดีต	๒
- การขับเคลื่อนในช่วง ๑๐ ปีแรก (ช่วงปี ๒๕๔๑ – ๒๕๕๐)	๒
- การขับเคลื่อนในช่วงที่สอง (ช่วงปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๔)	๓
การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในอดีต : ๑๔ ปีที่ผ่านมา มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร?	๔
ปัญหาอุปสรรคในระยะที่ผ่านมา	๕
การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ : ที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงด้านความโปร่งใสในระบบราชการอย่างไร?	๘
สู่...ปัจจุบัน	๑๑
การดำเนินงานในปัจจุบัน	๑๑
การดำเนินการในปี ๒๕๕๔ ภายใต้ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ทำได้แค่ไหน? มีความคืบหน้าอย่างไร?	๑๗
สรุป	๒๖
มุ่งอนาคต..... ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นไป	๒๗
ข้อเสนอแนะที่ได้รับการอภิปรายในมุมมองของฝ่ายบริหาร นักการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ	๓๕
ทิศทางในอนาคต	๓๖
- ทิศทางการพัฒนาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ : ระยะสั้น	๓๖
- ทิศทางการพัฒนาในอนาคต พ.ศ. ๒๕๕๖ – พ.ศ. : ระยะยาว	๔๐
สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะ	๔๔

“เปิดเผยเป็นหลัก...

...ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

**การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ :
จากอดีต (ปี ๒๕๔๐) สู่ปัจจุบัน (ปี ๒๕๕๔) และอนาคต (ปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙.)**

ศิริกุล ปัญญาติลก^๑

บทนำ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์สูงสุดที่ต้องการให้เกิดความโปร่งใสในระบบราชการ โดยมีสาระสำคัญในการให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อให้ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น จึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนและส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมีองค์การที่ทำหน้าที่เฝ้าระวังรักษาสิทธิให้แก่ประชาชน เมื่อประชาชนไม่ได้รับการตอบสนองต่อสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามกฎหมาย คือ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และมีสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย

กลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทั้ง ๔ กลไกหลักดังกล่าว ต่างก็มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกฎหมายฉบับนี้ไปสู่ความสำเร็จ จึงควรรู้ว่ากลไกหลักแต่ละกลไกดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่และบทบาทที่สำคัญอย่างไร เพื่อประกอบการทำความเข้าใจถึงภารกิจที่ได้ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาว่า สามารถทำให้เกิดความโปร่งใสในระบบราชการได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพียงใด หรือควรมีแนวทางในการดำเนินการต่อไปอย่างไรในอนาคต

๑. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ในมาตรา ๒๗ สรุปได้ดังนี้

๑.๑ สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

๑.๒ ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่ได้รับคำขอ

๑.๓ พิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน

๑.๔ เสนอแนะในการตราพระราชกฤษฎีกา และการออกกฎกระทรวง หรือระเบียบของคณะรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัตินี้

๑.๕ จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เสนอคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

^๑ ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและวิเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๒. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารไว้ในมาตรา ๓๕ ว่า คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา ๑๗ และคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕

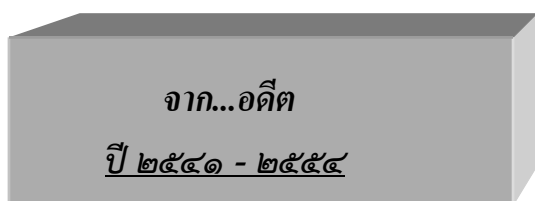
๓. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ในมาตรา ๑๖ ว่า สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

๔. หน่วยงานของรัฐ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดหน้าที่และแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐไว้ในหลาย ๆ มาตรา รวมทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดและมาตรการต่าง ๆ ที่กลไกหลักข้างต้นกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องถือปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๙ (๘) การปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสิทธิของประชาชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้ง ๔ กลไกหลักนี้ได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลักดันให้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเดินหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการในเชิงรุกหลายประการเพื่อผลักดันให้หน่วยงานรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามข้อบัญญัติของกฎหมาย โดยเน้นการให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ให้ความสำคัญกับการจัดทำคู่มือและแนวทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบัญญัติของกฎหมายได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ตอบสนองต่อสิทธิของประชาชนได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

การขับเคลื่อนในช่วง ๑๐ ปีแรก (ช่วงปี ๒๕๔๑ - ๒๕๕๐)

การดำเนินการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในช่วงทศวรรษแรก มุ่งเน้นการเผยแพร่กฎหมายเป็นหลัก ต่อมามุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่รัฐให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง โดยมีการกำกับดูแล ติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จากนั้นได้มุ่งพัฒนางานด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ในภาคประชาชนและองค์กรภาคเอกชน มีการจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชน มีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการบรรยายให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ

การขับเคลื่อนในช่วงที่สอง (ช่วงปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๔)

การดำเนินการในช่วงที่สอง ได้เน้นการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการขับเคลื่อนการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

❖ เน้นการรณรงค์ให้ประชาชนสนใจใช้สิทธิในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมกับการเฝ้าระวังรักษาสิทธิของประชาชน เพื่อให้ประชาชนตื่นตัวและเข้ามาใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการรักษาสิทธิของตนมากขึ้น

❖ การติดตามเร่งรัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐในรูปแบบของการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้หน่วยงานถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น การกำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐให้บริการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว ภายใน ๑๕ วัน การให้หน่วยงานของรัฐนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประกาศประกวดราคาและสอบราคา รวมทั้งผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างในรอบเดือนเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน การให้หน่วยงานถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างเคร่งครัด โดยเน้นการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน รวมทั้งเรื่องการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล การให้สำนักงาน ก.พ.ร. นำเรื่องความโปร่งใส เรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นตัวชี้วัด (KPI) ของหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง การให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นประจำในเดือนตุลาคมของทุกปี ตลอดจนการจัดให้มีโครงการตรวจติดตามการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ โดยใช้กลไกผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ตรวจราชการกระทรวง/กรม รวมทั้งการกำหนดมาตรการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวดมากขึ้น เช่น โครงการตรวจเยี่ยมศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน โครงการคัดเลือกหน่วยงานตัวอย่างการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การสร้างวิทยากรเครือข่าย การพัฒนางานศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ การจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและสิทธิรับรู้ของประชาชน

❖ การพัฒนางานด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ในภาคประชาชนและองค์กรภาคเอกชน ตลอดจนสื่อมวลชนในภูมิภาคและท้องถิ่น โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อ การจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และสนับสนุนให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การออกตรวจเยี่ยมและให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานการให้บริการข้อมูลแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นองค์กรในภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด

❖ นอกจากนี้ ในช่วง ๒ ถึง ๓ ปีที่ผ่านมา ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนางานด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มากขึ้นจากที่เคยปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการในเชิงนโยบายนั้น ได้มีการจัดทำโครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส และโครงการจ้างพนักงานราชการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดความโปร่งใสภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พร้อมกับการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกในการรายงานและเพื่อความรวดเร็ว ลดภาระการดำเนินการด้านเอกสารและเป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งระบบดังกล่าวได้ออกแบบมาให้ใช้ได้โดยสะดวก ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารองค์กรของหน่วยงานของรัฐทุกภารกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรายงานผลการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานจากระบบที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในเรื่องต่าง ๆ ตามที่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

❖ สำหรับการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานของรัฐนั้น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) ได้เห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แก่ผู้นำชุมชนในส่วนภูมิภาค การตรวจแนะนำร่วมกับเครือข่ายการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น การติดตามประเมินผลการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการในส่วนภูมิภาค การประชุมสัมมนาเรื่องการกำหนดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๙ (๘) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การประชุมสัมมนาเรื่อง การปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ ประจำปี ๒๕๕๓ เป็นต้น

๒. ด้านการผลักดันร่างกฎหมาย ได้ดำเนินการผลักดันร่างกฎหมาย จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่

- ❖ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.
- ❖ ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๓. ด้านการเฝ้าระวังรักษาสีทธิ

❖ การเฝ้าระวังรักษาสีทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ในระยะที่ผ่านมา มีเรื่องร้องเรียนและเรื่องอุทธรณ์ เข้ามายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นจำนวนมาก โดยเรื่องอุทธรณ์ส่วนใหญ่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมักจะมีความวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลให้แก่ผู้อุทธรณ์ สำหรับเรื่องร้องเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการร้องเรียนกรณีเจ้าหน้าที่รัฐไม่อำนวยความสะดวก ไม่พิจารณาคำขอข้อมูล เป็นต้น ขณะที่เรื่องอุทธรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นการอุทธรณ์กรณีเจ้าหน้าที่รัฐไม่เปิดเผยข้อมูลตามคำขอทั้ง ๆ ที่ข้อมูลเหล่านั้นมีอยู่จำนวนมากที่เป็นข้อมูลข่าวสารที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเปิดเผยอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ งบประมาณ เป็นต้น

❖ ปัญหาที่พบมากในการดำเนินการตามกระบวนการวินิจฉัยนั้น ในส่วนของหน่วยงานรัฐ คือ หน่วยงานรัฐมักจะปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารก่อนเสมอโดยไม่ใช้ดุลพินิจตามกฎหมายในการออกคำสั่ง ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารและไม่ระบุเหตุผลในการออกคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร นอกจากนั้น หน่วยงานของรัฐยังจัดส่งเอกสารล่าช้า เนื่องจากไม่มีมาตรการบังคับหรือบทลงโทษที่ชัดเจน สำหรับในด้านผู้ขอข้อมูลข่าวสารเองก็มีบางรายที่มีปัญหาในเรื่องการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือที่จะแสวงหาประโยชน์ หรือกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งปัญหาที่ผู้ใช้สิทธิประสบความยากลำบากในการเดินทางมาชี้แจง เนื่องจากหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนและเรื่องอุทธรณ์ ตั้งอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในกรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว

การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในอดีต : ๑๔ ปีที่ผ่านมา มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร?

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ผ่านการประกาศใช้มาแล้ว ๑๔ ปีแล้ว นานพอที่จะกล่าวได้ว่า หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่คุ้นเคยกับกฎหมายฉบับนี้พอสมควร โดยต่างก็ทราบกันดีว่าพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์ในการที่จะทำให้เกิดความโปร่งใสในระบบราชการ ผ่านการให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างกว้างขวาง มุ่งให้ประชาชน

สามารถใช้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการปกป้องสิทธิของตนเอง หรือสามารถใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาประกอบการแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง แต่ในความเป็นจริง แม้กฎหมายได้มีข้อบัญญัติให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้หลายทางเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาพบว่า การใช้สิทธิของประชาชนส่วนใหญ่ จะใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองเสียเป็นส่วนใหญ่ การใช้สิทธิเพื่อนำไปประกอบการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีค่อนข้างน้อย แม้ในระยะที่ผ่านมา คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ให้ความสำคัญต่อการมุ่งเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้อย่างแท้จริง และเป็นประโยชน์ไม่ใช่ว่าเฉพาะกับตนเองเท่านั้น แต่มุ่งเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม รวมทั้งการให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการที่จะขับเคลื่อนกฎหมายฉบับนี้ให้เกิดความโปร่งใสในระบบราชการและเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยได้พยายามหาแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานรัฐให้ความสำคัญและตระหนักถึงหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสิทธิของประชาชนได้ให้มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็พยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของกฎหมายฉบับนี้ ในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอความเห็นต่อการบริหารงานภาครัฐเพื่อปกป้องคุ้มครองตนเองและชุมชน ได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่มุ่งไปสู่เป้าหมายของการสร้างสังคมโปร่งใสเพื่อให้กฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับประชาชนในการตรวจสอบและรับรู้การดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐ มีการเตรียมความพร้อมของภาครัฐให้เข้มแข็งสามารถให้บริการและถือปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้ได้รับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐได้อย่างเหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ภายใต้หลักการที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” และคำขวัญที่ว่า “รัฐรู้อะไร ประชาชนรู้เท่านั้น” ซึ่งในการดำเนินการที่ผ่านมา ได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ภายใต้การดำเนินการดังกล่าวได้พบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมายที่ทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ หรือที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้การผลักดันงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ การให้ความร่วมมือจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในด้านงบประมาณและด้านโครงสร้างองค์กรและอัตรากำลังที่เป็นปัญหามาตลอดระยะเวลาของการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งทางด้านนโยบายที่ขาดความต่อเนื่องในบางช่วงเวลา เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาล ที่ผ่านมาคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้พยายามเดินหน้าในการขับเคลื่อนกฎหมายฉบับนี้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ปัญหาอุปสรรคดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและสังคมโดยรวม ซึ่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการภายใต้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ปัญหา/อุปสรรคในระยะที่ผ่านมา

การดำเนินการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ตลอดระยะเวลา ๑๔ ปีที่ผ่านมา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความโปร่งใสในระบบราชการหรือไม่เพียงใดนั้น ควรต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเสียก่อน จึงจะสามารถประเมินถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความโปร่งใสในระบบราชการได้อย่างถูกต้องภายใต้ปัญหาอุปสรรคเหล่านั้น ซึ่งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านมาสามารถสรุปปัญหาออกได้เป็น ๒ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านกลไกการขับเคลื่อนกฎหมาย

๑.๑ ความต่อเนื่องเชิงนโยบาย

การมีเสถียรภาพทางการเมือง เป็นอุปสรรคในการผลักดันให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงบุคคลที่เป็นประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) บ่อยครั้ง ซึ่งที่ผ่านมานับแต่มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศใช้มา ๑๔ ปี มีประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมาแล้ว ๑๓^๒ คน ประกอบกับในส่วนของผู้แทนของหน่วยงานรัฐที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก็สลับสับเปลี่ยนกันอยู่เสมอ ทำให้การผลักดันทางด้านนโยบายขาดความต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ การขับเคลื่อนของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในระยะที่ผ่านมาจึงไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร โดยเฉพาะการผลักดันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. และการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งได้มีความพยายามในการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ การปรับโครงสร้างองค์กรและอัตรากำลัง

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ มีข้อจำกัดทางด้านอัตรากำลังที่มีจำนวนจำกัด ในขณะที่มีภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐครอบคลุมในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยในช่วงแรกของการดำเนินงานมีอัตรากำลังเพียง ๑๙ อัตรา ต่อมาได้มีการปรับเพิ่มอัตรากำลังเป็น ๓๐ อัตรา ซึ่งก็ยังไม่สอดคล้องกับภารกิจที่จะต้องดำเนินการ ทำให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กับหน่วยงานภายนอก เพื่อลดข้อจำกัดของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ดังกล่าวข้างต้น เช่น การกำหนดให้การดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง การจัดการทดสอบความรู้ การคัดเลือกหน่วยงานต้นแบบในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับการสนับสนุนอัตรากำลังพนักงานราชการเพิ่มอีก จำนวน ๑๐ อัตรา ซึ่งจะสามารถรองรับภารกิจและแก้ปัญหาด้านอัตรากำลังได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะภารกิจใหม่ที่เพิ่มขึ้น เช่น การดำเนินการตามกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ รวมทั้งภารกิจด้านความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นภารกิจที่สำคัญ เป็นต้น ทั้งนี้ ในด้านโครงสร้างองค์กรก็ยังมีข้อจำกัดที่ยังเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำให้การขับเคลื่อนกฎหมายยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร หากได้รับการผลักดันในระดับนโยบายให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีสถานะสูงขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจตามกฎหมายได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ภารกิจใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในระยะต่อไปได้ ก็จะทำให้ภารกิจที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสังคมจะได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

^๒ ๑. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์

๒. นายกระแส ชนวงค์

๓. นายวิษณุ เครืองาม

๔. พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

๕. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ

๖. นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ

๗. รองศาสตราจารย์ ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

๘. นายจักรกฤษณ์ เพ็ญแข

๙. นายสุชมพงค์ โง่นคำ

๑๐. นายสาทิพย์ วงศ์หนองเตย

๑๑. นายองอาจ คล้ามไพบูลย์

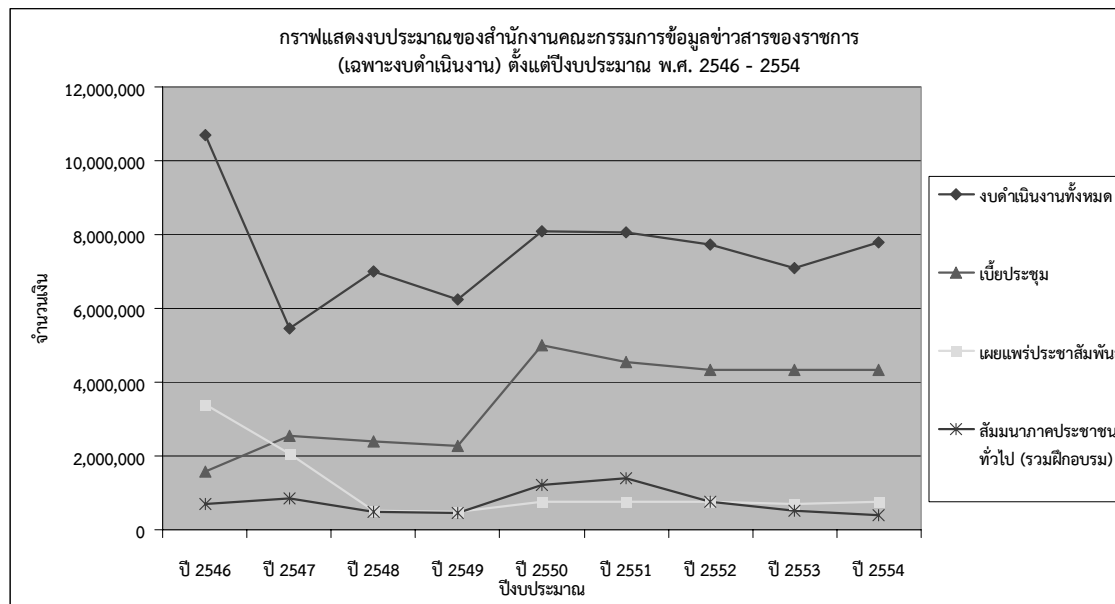
๑๒. นางสาวกฤษณา สีหลักษณ์

๑๓. นางนลินี ทวีสิน

๑.๓ การสนับสนุนด้านงบประมาณ

ตารางแสดงการจัดสรรงบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับระหว่างปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔

	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
งบดำเนินงานทั้งหมด	๘,๐๙๑,๗๕๐	๘,๐๕๑,๔๐๐	๗,๗๒๗,๗๐๐	๗,๑๐๓,๒๐๐	๗,๗๙๒,๒๐๐
เบี้ยประชุม (ร้อยละ)	๕,๐๐๐,๐๐๐ (๖๑.๗๙)	๔,๕๓๒,๖๐๐ (๕๖.๓๐)	๔,๓๔๒,๓๐๐ (๕๖.๑๙)	๔,๓๔๒,๓๐๐ (๖๑.๑๓)	๔,๓๔๒,๓๐๐ (๕๕.๐๐)
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ)	๗๕๐,๐๐๐ (๙.๒๗)	๗๕๐,๐๐๐ (๙.๓๒)	๗๕๓,๑๐๐ (๙.๗๕)	๗๑๐,๙๐๐ (๑๐.๐๐)	๗๖๓,๑๐๐ (๙.๗๙)
ฝึกอบรม/สัมมนาภาค ประชาชน (ร้อยละ)	๑,๒๐๐,๐๐๐ (๑๔.๘๓)	๑,๔๐๐,๐๐๐ (๑๗.๓๘)	๗๖๗,๑๐๐ (๙.๙๓)	๕๑๘,๙๐๐ (๗.๓๐)	๔๐๐,๐๐๐ (๕.๑๓)

เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการตามภารกิจในจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ ตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนดในเชิงนโยบายได้ครอบคลุมทุกภารกิจ ทำให้ไม่สามารถผลักดันและขับเคลื่อนภารกิจเชิงนโยบายที่เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่ส่วนราชการจะต้องปรับลดงบประมาณในงบดำเนินงานหลังเกิดอุทกภัย เพื่อนำไปฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศภายหลังจากน้ำลด ทำให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาลเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในเชิงรุกเป็นไปได้ค่อนข้างยาก และอาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในภาพรวมได้ การขาดการสนับสนุนทางด้านงบประมาณที่มากพอทำให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่สามารถดำเนินการตามภารกิจเชิงนโยบายที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนด ทำให้ไม่สามารถผลักดันการขับเคลื่อนของกฎหมายให้สามารถตอบสนองต่อสิทธิรับรู้ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากสถานการณ์เช่นนี้ยังคงดำรงอยู่ต่อไป ก็จะมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในภาพรวมได้

๑.๔ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ

ที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักการของกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานด้านข้อมูลข่าวสาร และความสำเร็จของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างมาก ส่งผลให้ประชาชนยังคงไม่ได้รับการตอบสนองในการใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างเพียงพอ สาเหตุสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานไม่มีนโยบายอย่างจริงจังในการเข้ามาดูแลการปฏิบัติให้บรรลุผล การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญหรือสนใจมากนัก จึงไม่เป็นแรงกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และปฏิบัติให้ถูกต้อง การที่กฎหมายไม่มีบทบัญญัติในการกำหนดโทษแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ทำให้ขาดความเกรงกลัวที่จะต้องพยายามปฏิบัติให้ถูกต้อง

๒. ด้านภาคประชาชน

ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในประโยชน์และคุณค่าของกฎหมาย และวิธีการใช้สิทธิที่ถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากการเผยแพร่ความรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสู่ภาคประชาชน ยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านการได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร รวมทั้งบุคลากรและงบประมาณ ความล่าช้าในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนความไม่ทันสมัยของข้อมูลที่กฎหมายกำหนดให้บริการแก่ประชาชน ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ทำให้ประชาชนขาดความสนใจที่จะใช้สิทธิ ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายที่จะใช้สิทธิตามกฎหมาย เนื่องจากมีความยุ่งยากในการใช้สิทธิและต้องผ่านการดำเนินการในหลายขั้นตอน ทำให้ได้ข้อมูลล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการใช้ ดังนั้น ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าตรวจดู หรือ ศึกษาข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐจัดไว้ในศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการค่อนข้างต่ำ และไม่เห็นความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารมากนัก จึงเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐขาดความสนใจต่อการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ประชาชนเข้ามาตรวจดู

จากปัญหาอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดในการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าว ถ้าพิจารณาถึงความพยายามในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ นั้น จะเห็นว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อมุ่งไปสู่เจตนารมณ์ของกฎหมายในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความโปร่งใสในระบบราชการ มีความพยายามในการผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้อย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เช่น การนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบในการกำหนดให้หน่วยงานถือปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด ซึ่งที่ผ่านมาก็ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เช่น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประกาศประกวดราคา สอบราคา และผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างในรอบเดือนเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน

การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ : ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงด้านความโปร่งใสในระบบราชการอย่างไร ?

ในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวม.) สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) และหน่วยงานรัฐ ซึ่งทั้ง ๔ กลไกหลักนี้ต้องทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การขับเคลื่อนกฎหมายมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ และมีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม โดยเฉพาะคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร

ของราชการ ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางดำเนินการต่าง ๆ ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งมีหน้าที่นำนโยบายที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนดไปดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งสองกลไกนี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนและช่วยเหลือหน่วยงานรัฐให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยที่ผ่านมากลไกทั้งสองได้ดำเนินการในภารกิจที่สำคัญ ๆ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความโปร่งใสในระบบราชการที่ชัดเจน ได้แก่

๑. การออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ การกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล เช่น กฎกระทรวงเพื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายในการวางแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นสำคัญ และกฎกระทรวงกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล และผู้มีสิทธิดำเนินการแทน กฎกระทรวงกำหนดแนวทางในการขอขยาระยะเวลาการไม่เปิดเผยข้อมูลที่ครบกำหนดการจัดเก็บตามมาตรา ๒๖ กฎกระทรวงกำหนดระดับเจ้าหน้าที่ที่สามารถมีคำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลตามมาตรา ๑๕ และกฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่ไม่ต้องนำประเภทข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปลงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้น

๒. การออกประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ เช่น ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูตามมาตรา ๙ ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หรือจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่อง การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีค่าธรรมเนียมของข้อมูลข่าวสารของราชการ

๓. การพิจารณาเรื่องร้องเรียน สามารถทำหน้าที่ประสานทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ขอข้อมูล ส่งผลให้มีเรื่องอุทธรณ์การไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารมายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการน้อยลง

๔. การพิจารณาเรื่องอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการเยียวยารักษาสิทธิให้แก่ประชาชนที่ถูกปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ผ่านมา มีผลคำวินิจฉัยออกมาเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป และประชาชนได้รับการตอบสนองต่อสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างเหมาะสม มีการเผยแพร่คำวินิจฉัยใช้เป็นแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมากขึ้น ลดขั้นตอนในการดำเนินการดำเนินงานธุรการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้รวดเร็วขึ้น เพื่อให้คำวินิจฉัยเสร็จได้ภายในเวลาตามกฎหมาย ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์ได้ทันต่อความต้องการใช้มากขึ้น

๕. การดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ผ่านการกำหนดมาตรการ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่รัฐให้ความสำคัญและสนใจที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายมากขึ้น เช่น

๕.๑ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรทางสังคม สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ การจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน การจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการต่อประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ การจัดทำโครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส

๕.๓ การสอดส่องให้คำแนะนำและติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่รัฐ

๕.๔ การพัฒนาระบบสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป

๕.๕ การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

๕.๖ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองทั้งข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชน

๕.๗ การกำหนดนโยบายผ่านโครงการสำคัญ ๆ หลายด้าน เช่น

- โครงการสร้างเครือข่ายการตรวจและนำการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และการตรวจและนำการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยได้ดำเนินการตรวจและนำการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น มีการประชุมซักซ้อมและชี้แจงนโยบายการดำเนินงานกับเครือข่ายการตรวจและนำศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ และการออกตรวจและนำศูนย์ข้อมูลข่าวสารพร้อมเครือข่าย มีการจัดทำคู่มือตรวจและนำการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการด้านศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงาน

- โครงการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานของหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ เผยแพร่ให้กับหน่วยงานได้รับทราบและสมัครเข้าร่วมโครงการ

- โครงการทดสอบความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ทั่วไประดับ ๓ - ๘ ของกระทรวง กรม และจังหวัด และเพื่อนำผลการประเมินไปกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหา รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะผู้บริหารทุกระดับให้มีความตื่นตัวและให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมากขึ้น

- การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิตามกฎหมาย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ รวมทั้งความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

จากการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงด้านความโปร่งใสในระบบราชการอย่างต่อเนื่อง เช่น หน่วยงานมีแนวทางและวิธีการในการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจน ผ่านการออกกฎกระทรวง ประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในเรื่องต่าง ๆ ส่งผลให้หน่วยงานมีความมั่นใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารไว้ให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึงมากขึ้น อันนำมาซึ่งความโปร่งใสในระบบราชการได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาถึงความสำเร็จของการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในภาพรวม อาจจะยังเห็นว่า ผลการดำเนินการยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายได้มากนัก ทั้งนี้ มีสาเหตุจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น หน่วยงานของรัฐยังมีการปฏิบัติที่มีความล่าช้าในการเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชน เนื่องจากไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการจัดระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อให้สามารถจัดหาข้อมูลให้แก่ผู้ขอข้อมูลด้วยความรวดเร็ว ทำให้ต้องใช้เวลาในการ

ค้นหาข้อมูลเป็นเวลานาน ส่งผลให้ยังมีเรื่องร้องเรียนเข้ามายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การขาดความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย ผู้บริหารหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขาดบุคลากรและงบประมาณที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนการดำเนินการ เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงมาตรการ และวิธีการในการผลักดันให้เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดความโปร่งใสเพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมกับการให้ความรู้และทำความเข้าใจถึงการใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนอย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วย

สู่...ปัจจุบัน ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕

การดำเนินงานในปัจจุบัน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ผลักดันการดำเนินงานเชิงนโยบายในหลาย ๆ เรื่อง รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

การดำเนินงานในเชิงนโยบายของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

๑. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ และเป้าหมายการดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ เสนอคณะรัฐมนตรีทราบเป็นประจำทุกปี ปีละ ๑ ครั้ง ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ รับทราบผลการดำเนินงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ และเป้าหมายการดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ นอกจากนี้ ยังได้มีมติให้ความเห็นชอบในการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติในเรื่องการนำข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการในเชิงนโยบาย

๒. ดำเนินการผลักดันร่างกฎหมาย จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่

๒.๑ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการเสนอกฎหมายเรียบร้อยแล้ว จนถึงขั้นตอนการรอเข้าพิจารณาในรัฐสภา แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ จึงต้องมีการทบทวนและปฏิบัติไปตามขั้นตอนของการเสนอกฎหมายใหม่ ซึ่งอยู่ระหว่างทบทวนเพื่อบรรจุไว้ในแผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ และผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐสภา

๒.๒ ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามที่นายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) เสนอว่า เพื่อให้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรมอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย) (ในขณะนั้น) และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายองอาจ คล้ามไพบูลย์) (ในขณะนั้น) พิจารณาทบทวนอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ว่า สมควรจะต้องดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่อย่างไร

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาทบทวนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ประชุมพิจารณาทบทวนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยนำผลการดำเนินการของคณะกรรมการพิจารณาทบทวนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกอบการพิจารณาด้วย โดยที่ประชุมได้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการ ๒ คณะ คือ

๑. คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อพิจารณาเสนอยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๒. คณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อพิจารณาประเด็นหลักที่ต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในภาพรวม

แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๔ จึงได้มีการทบทวนการเสนอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ใหม่ และมีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เป็นส่วนหนึ่งของแผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ ต่อไป ทั้งนี้ มอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อเสนอคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการพิจารณาในเชิงนโยบายต่อไป ขณะนี้อยู่ระหว่างการทบทวนเพื่อบรรจุไว้ในแผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ และผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐสภา

๓. โครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใสและโครงการจ้างพนักงานราชการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยได้ผลักดันให้สามารถจัดจ้างพนักงานราชการเพื่อปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จำนวน ๑๐ อัตรา และจัดทำโครงการภายใต้โครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใสในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ โครงการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๓.๒ โครงการพัฒนาเครือข่ายการตรวจและนำเสนอศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ เพื่อขยายผลเป็นคณะผู้ตรวจประเมินหน่วยงานของรัฐ และคณะผู้ตรวจประจำจังหวัด

๓.๓ โครงการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ

๓.๔ โครงการพัฒนาเครือข่ายการสร้างเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

๔. ผลักดันการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิของประชาชน การให้ความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย ทั้งของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน การพัฒนาเทคโนโลยี รวมทั้งการให้คำแนะนำการปฏิบัติให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ต่าง ๆ

การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) ได้เห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสรุปผลการดำเนินการในภาพรวมได้ดังนี้

๑. โครงการจัดสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แก่ผู้นำชุมชนในส่วนภูมิภาค

๒. โครงการตรวจแนะนำการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐและการตรวจแนะนำการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๓. โครงการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้เป็นหน่วยงานต้นแบบระดับภูมิภาคทั่วประเทศ (หนึ่งจังหวัด หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐอย่างยั่งยืน

๔. โครงการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ ประจำปี ๒๕๕๔

๕. โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการในโอกาสครบรอบ ๑๓ ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๖. โครงการสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกรณีร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑๔ การขับเคลื่อน พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ

๗. โครงการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเป้าหมายตามโครงการพัฒนาดัชนีวัดความโปร่งใสในสังคมไทยเฉพาะหน่วยงานของรัฐของสำนักงาน ป.ป.ช.

๘. โครงการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากร เรื่องการคุ้มครองสิทธิรับรู้ของประชาชน

๙. การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

๑๐. การดำเนินการเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐ

๑๑. การตอบข้อหารือการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑๒. การดำเนินการเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๑๓. การติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ

ในการประมวลผลข้อมูลการรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานรัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น มีจำนวนแบบรายงานที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จำนวน ๒,๑๔๘ หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๖ ของจำนวนหน่วยงานรัฐทั้งหมด ๘,๓๔๕ หน่วยงาน ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยสามารถจำแนกรายละเอียดของแบบรายงานที่ได้รับจากหน่วยงานรัฐแต่ละประเภท ดังนี้ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔)

หน่วยงานของรัฐ	ปี ๒๕๔๙	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
ราชการส่วนกลางระดับกรม สังกัดกระทรวง (รวมหน่วยงานใน กำกับ สถาบันอิสระ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชนและองค์กรอิสระ) (ร้อยละ)	๑๕๗	๑๕๙ (๔๐.๙๗)	๑๘๐ (๔๖.๙๐)	๑๕๖ (๔๐.๒๑)	๑๒๕ (๓๖.๑๒)	๑๓๖ (๔๖.๕๘)
ราชการส่วนภูมิภาค (จังหวัด) (ร้อยละ)	๓๓	๓๔ (๔๕)	๓๕ (๔๖.๖๖)	๒๘ (๓๗.๓๓)	๔๒ (๕๕.๕๕)	๔๕ (๕๘.๔๔)
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (ร้อยละ)	๓๗	๒๙ (๓๘.๖๖)	๑๓ (๑๗.๓๓)	๐ (๐.๐)	๓๕ (๔๖.๖๗)	๗ (๙.๒๑)

หน่วยงานของรัฐ	ปี ๒๕๔๙	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
เทศบาล (ร้อยละ)	๒๓๔	๒๙๘ (๒๕.๗๓)	๑๙๘ (๑๗.๐๙)	๒๐ (๑.๗๓)	๓๗๑ (๓๓.๐๗)	๔๓๑ (๒๙.๘๐)
องค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ)	๕๕๕	๑,๓๔๔ (๒๐.๓๐)	๗๒๘ (๑๐.๙๙)	๓๑ (๐.๔๗)	๑,๓๗๕ (๒๒.๕๒)	๑,๕๘๔ (๒๔.๕๔)
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษ (เมืองพัทยาและ กรุงเทพมหานคร) (ร้อยละ)	๒	๒ (๑๐๐)	๒ (๑๐๐)	๐ (๐.๐)	๐ (๐.๐)	๐ (๐.๐)
รวม (ร้อยละ)	๑,๐๑๘ (๑๐.๙๐)	๑,๘๖๖ (๑๙.๙๘)	๑,๑๕๖ (๑๒.๓๗)	๒๓๕ (๒.๕๒)	๑,๙๔๘ (๒๕.๑๕)	๒,๑๕๘ (๒๕.๘๖)

ภาพรวมของแบบรายงานที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ จะพบว่าการรายงานเข้ามาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และพบว่าการรายงานของในส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการรายงานเข้ามาที่น้อยลง

๑๔. โครงการจ้างเหมาบำรุงรักษาระบบฐานข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

๑๕. การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ

๑๖ การขับเคลื่อน พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ

๑๖.ความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ

การดำเนินการในปี ๒๕๕๔ ภายใต้ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ทำได้แค่ไหน? มีความคืบหน้าอย่างไร?

ปัญหาอุปสรรค

ด้านนโยบาย/งบประมาณ/โครงสร้างอัตรากำลัง

ตลอดระยะเวลา ๑๔ ปีที่ผ่านมา การปฏิบัติงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการประสบกับปัญหาในการดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้อย่างมาก เนื่องจากข้อจำกัดของงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี ทำให้โครงการสำคัญ ๆ ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมาย คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจึงได้หาทางแก้ไขโดยเน้นการสร้างเครือข่าย การประสานขอความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้นำองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งการขอรับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากต่างประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากประเทศแคนาดา ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๔๙ เป็นเวลา ๓ ปี ทำให้การเผยแพร่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการทำได้มากขึ้นในระยะนั้น เมื่อประเทศแคนาดายุติความช่วยเหลือ ปัญหาการเผยแพร่กฎหมายจึงทำได้น้อยลง นอกจากนี้ การดำเนินการในด้านอื่น ๆ ที่เป็นนโยบายสำคัญของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก็ไม่ได้มีการตอบสนองเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีมีจำนวนน้อยมาก จึงทำให้งบประมาณเพื่อใช้ในการกิจการผลักดันให้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกลไกในการตรวจสอบและสร้างความโปร่งใสให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย การดำเนินกิจกรรมเชิงรุกของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจึงไม่สามารถทำได้เท่าที่ควร ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการขาดการสนับสนุนทางด้านนโยบายจากรัฐบาล ทำให้การผลักดันการดำเนินการนำไปสู่ความโปร่งใสทั้งระบบเป็นไปไม่รวดเร็วเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างอัตรากำลังที่ไม่สอดคล้องกับภารกิจในการเป็นหน่วยกำกับ การบังคับใช้กฎหมาย และการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยงานของรัฐและประชาชนในขอบเขตทั่วประเทศอีกด้วย ทำให้การพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในขอบเขตทั่วประเทศไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ โครงสร้างของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีองค์ประกอบของคณะกรรมการที่ปัจจุบันมีข้าราชการโดยตำแหน่งเป็นกรรมการมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานเชิงรุกได้ดีเท่าที่ควร

ด้านหน่วยงานของรัฐ

นับแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา พบว่าหน่วยงานของรัฐจำนวนมากยังคงปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักการของกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางด้านข้อมูลข่าวสารอย่างมาก และส่งผลให้ประชาชนยังคงไม่ได้รับการตอบสนองในการใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างทั่วถึงเพียงพอ สาเหตุสำคัญ ได้แก่

๑. การขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังจะเห็นได้ว่าจำนวนเรื่องร้องเรียนและเรื่องอุทธรณ์ที่มีเข้ามายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่ยังคงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปีและเป็นเรื่องเดิม ๆ ที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเคยมีคำวินิจฉัยไปแล้ว

๒. ปัญหาข้อจำกัดในศักยภาพของหน่วยงานขนาดเล็กที่ไม่มีบุคลากรหรืองบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนการทำงาน หน่วยงานของรัฐยังคงขาดความกระตือรือร้นในการปรับปรุงการทำงานให้ถูกต้องและครบถ้วน เช่น ไม่นำข้อมูลตามมาตรา ๙ ที่กฎหมายกำหนด มาแสดงไว้ ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำหน่วยงาน หรือนำไปเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ตามมติคณะรัฐมนตรี ไม่มีประชาชนมาใช้บริการที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทำให้ไม่มีแรงผลักดันที่จะปรับปรุงศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้มีข้อมูลเป็นปัจจุบัน

๓. ปัญหาการที่หน่วยงานของรัฐขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภายในสังกัดด้วยตนเอง และการไม่มีสภาพบังคับเรื่องการให้คุณให้โทษที่จะกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐต้องเร่งรัดการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

๔. ปัญหาคุณภาพของการดำเนินงานที่มีความบกพร่องในเรื่องความล่าช้าในการปฏิบัติที่ครบถ้วน ตลอดจนความถูกต้องและความไม่ทันสมัยของข้อมูลที่กฎหมายกำหนดให้บริการแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายในการใช้สิทธิ

๕. ปัญหาการไม่ได้รับการสนับสนุนและการเอาใจใส่จากผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่ดีเท่าที่ควร ผู้บริหารหน่วยงานไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่ได้มีนโยบายอย่างจริงจังในการเข้ามาดูแลการปฏิบัติให้บรรลุผล

ด้านประชาชน

๑. การขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างจริงจัง

๒. การไม่เห็นประโยชน์จากการใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๓. การขอข้อมูลจากหน่วยงานรัฐล่าช้า ยุ่งยาก มีขั้นตอนมากทำให้เบื่อหน่าย

จากปัญหาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นปัญหาของการดำเนินการแก้ไขปัญหามาของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งมีข้อจำกัดที่สำคัญอันเนื่องมาจากการขาดงบประมาณและอัตรากำลัง โดยเฉพาะการขาด **การสนับสนุนทางด้านนโยบายจากรัฐ**มีผลให้หน่วยงานของรัฐขาดความกระตือรือร้นที่จะต้องปรับปรุงการทำงานให้ถูกต้องและครบถ้วน ข้อมูลที่กฎหมายกำหนดให้บริการแก่ประชาชนไม่ทันสมัย ผู้บริหารหน่วยงานไม่ได้มีนโยบายอย่างจริงจังในการเข้ามาดูแลการปฏิบัติให้บรรลุผล โดยปัญหาสำคัญพื้นฐานเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และความเอาใจใส่ของผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่ยังไม่มากพอ

ภายใต้ข้อจำกัดในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั้งในด้านการขาดความต่อเนื่องในเชิงนโยบายที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ การได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการตามภารกิจในจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินการเชิงรุกต่าง ๆ ในเชิงนโยบายได้ครอบคลุมทุกภารกิจ การมีอัตรากำลังข้าราชการที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งแนวทาง

ที่จะแก้ไขปัญหาคืออุปสรรคต่าง ๆ นั้น อาจทำได้โดยคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะต้องมีการผลักดันในระดับนโยบายให้มากขึ้น ต้องมีการปรับโครงสร้างภายในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อรองรับภารกิจที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศโดยการประยุกต์ศาสตร์การดำเนินงานให้มีการดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้เป็นองค์กรติดตามและประเมินผลด้านความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ ซึ่งจากปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าว ได้มีการขับเคลื่อนและดำเนินการในภารกิจที่สำคัญด้านต่าง ๆ ไปแล้ว สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย

เนื่องจากประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นตำแหน่งที่มาจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ รัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ดังนั้น ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง ทำให้ต้องเปลี่ยนประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการค่อนข้างบ่อย จึงยากที่จะผลักดันให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ส่งผลให้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่มีความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย แผนระยะยาวที่ตั้งเป้าหมายไว้มักจะถูกทบทวนใหม่ตามนโยบายของฝ่ายบริหารที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การผลักดันให้มีการเสนอร่างกฎหมาย จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่ได้เคยมีการดำเนินการจนกระทั่งยื่นขึ้นไปยังที่รัฐสภาแล้ว ปรากฏว่าเมื่อเปลี่ยนรัฐบาล คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ไม่ได้ยื่นร่างกฎหมายทั้งสองฉบับไปยังที่รัฐสภาซ้ำอีกครั้ง ทำให้ร่างกฎหมายดังกล่าวตกไป แต่โดยที่ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ต้องออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๓ สมควรดำเนินการต่อ จึงได้ผลักดันให้มีการกำหนดให้มีร่างกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. รวมทั้งร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เคยมีการเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขไว้หลายแนวทาง เป็นส่วนหนึ่งของแผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ ต่อไป

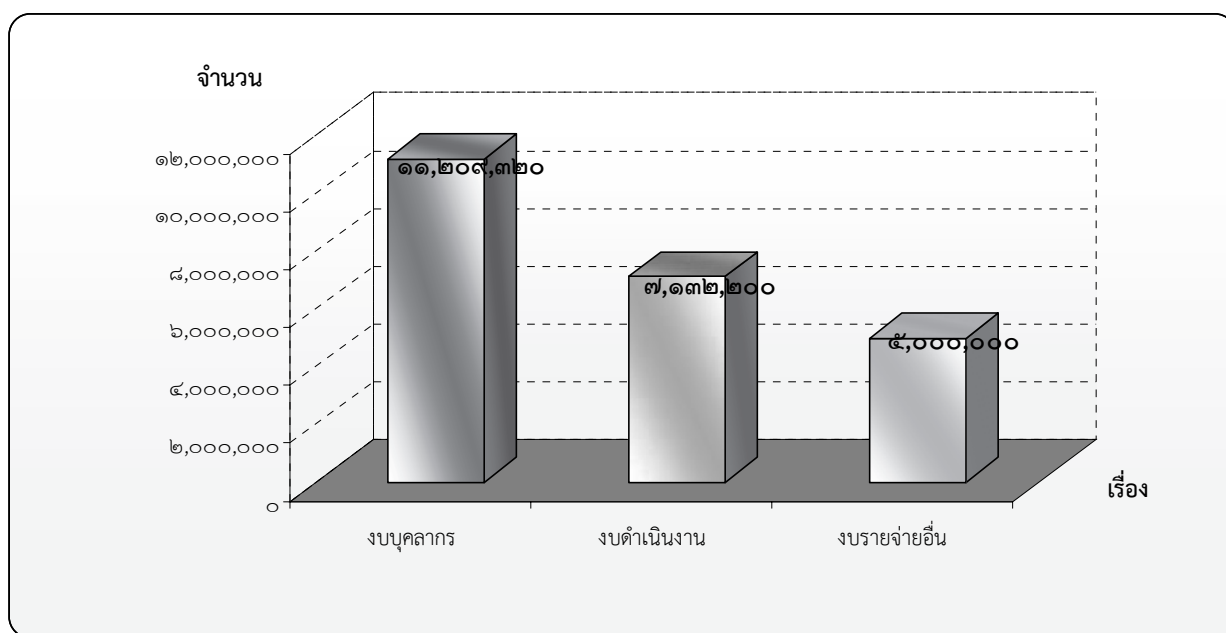
ประการสำคัญที่สุดคือ ฝ่ายการเมืองไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ส่งผลให้เมื่อพรรคการเมืองใดมีโอกาสจัดตั้งเป็นรัฐบาลที่สามารถกำหนดนโยบายบริหารประเทศได้ ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกรงว่าหากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือถ้าสนับสนุนให้กลายเป็นองค์กรในระดับกรม หรือเป็นองค์กรอิสระที่ไม่ต้องขึ้นตรงกับฝ่ายบริหาร นักการเมืองอาจจะได้รับผลกระทบ เนื่องจากยังมีทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ในความเป็นจริงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นเครื่องมือในการช่วยให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนได้ครบถ้วนถูกต้องและมีกฎหมายรองรับเท่านั้น ซึ่งถือเป็นกลไกเสริมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่วนกลไกหลักที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีอยู่หลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

๒. ด้านงบประมาณ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๒๓,๓๔๑,๕๒๐ บาท เพื่อดำเนินการในกิจกรรม ดังนี้

สรุปงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

กิจกรรม	จำนวน
รวมกิจกรรม	๒๓,๓๔๑,๕๒๐
๑. งบบุคลากร	๑๑,๒๐๙,๓๒๐
๒. งบดำเนินงาน	๗,๑๓๒,๒๐๐
ค่าเช่าบ้าน	๑๑๘,๘๐๐
ค่าเบี้ยประชุม	๔,๓๔๒,๓๐๐
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พักและค่าพาหนะ	๗๕๑,๒๐๐
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์	๒๕๐,๐๐๐
ค่าจ้างเหมาบริการ	๔๖๑,๘๐๐
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม	๔๐๐,๐๐๐
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ	๔๕,๐๐๐
วัสดุสำนักงาน	๒๐๐,๐๐๐
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่	๔๕๓,๑๐๐
วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา	๑๐,๐๐๐
วัสดุคอมพิวเตอร์	๑๐๐,๐๐๐
๓. งบรายจ่ายอื่น	๕,๐๐๐,๐๐๐
โครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส	๕,๐๐๐,๐๐๐

หมายเหตุ: ค่าใช้จ่ายที่ได้รับการจัดสรรสำหรับเบี้ยประชุมไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายจริงที่ต้องจ่ายปีละประมาณ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ทำให้ต้องนำเงินจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อการดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ มาเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ทำให้ส่งผลกระทบต่อแผนการดำเนินงานในภาพรวมของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการด้วย

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้ผลักดันการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในงบกลางเพื่อดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งสามารถจัดทำโครงการเพิ่มเติมได้แก่ โครงการพัฒนาเครือข่ายการสร้างเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน และโครงการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งการได้รับงบประมาณเพิ่มเติมดังกล่าว เป็นความพยายามในการผลักดันให้งานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ แนวทางในการผลักดันให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อให้การขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อีกทางหนึ่ง คือ การขอรับการจัดสรรงบประมาณแบบแยกผลิตผลเฉพาะงานด้านข้อมูลข่าวสารโดยตรง บนพื้นฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจที่มีกฎหมายรองรับชัดเจน รวมทั้งความจำเป็นในการปฏิบัติงานในเชิงนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับงบประมาณเป็นการเฉพาะได้

๓. ด้านโครงสร้างและอัตรากำลัง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้ผลักดันการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใสและโครงการจ้างพนักงานราชการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งการได้รับการสนับสนุนงบประมาณดังกล่าว จะทำให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถจัดจ้างพนักงานราชการเพื่อปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จนในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับอัตรากำลังพนักงานราชการ จำนวน ๑๐ อัตรา ซึ่งสามารถดำเนินการจ้างพนักงานราชการได้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นมา เพื่อปฏิบัติงานให้กับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและงานตามโครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส ซึ่งสามารถทำให้การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ซึ่งการจ้างพนักงานราชการดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาในเรื่องของอัตรากำลังได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะภารกิจการดำเนินการตามกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ รวมทั้งภารกิจด้านความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นภารกิจที่สำคัญเช่นกัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม อัตรากำลังพนักงานราชการดังกล่าว เป็นอัตรากำลังที่ได้รับการสนับสนุนเพียงสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ เท่านั้น ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการยังคงต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดจ้างพนักงานราชการเพื่อปฏิบัติงานให้กับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งเป็นภารกิจอีกด้านหนึ่งที่จะต้องมีการดำเนินการและผลักดันเพื่อให้ได้รับงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

ในระดับนโยบายควรผลักดันให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีสถานะสูงขึ้น ปรับโครงสร้างภายในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศและภารกิจใหม่ ตลอดจนภารกิจด้านความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และต้องให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการใหม่ โดยให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น เพื่อส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นตามไปด้วย

๔. ด้านส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้กำหนดเพิ่มมาตรการในการออกตรวจแนะนำเครือข่ายการปฏิบัติงานศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยงานมีความตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยเน้นการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐ ครอบคลุมทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยเน้นให้สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายในพื้นที่เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย และเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยสามารถถ่ายทอดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการระหว่างเครือข่ายและภาคประชาชนได้ควบคู่ไปกับการพัฒนากฎหมาย การปรับปรุงเพิ่มเติมประเภทข้อมูลตามมาตรา ๙ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน และให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการใช้สิทธิ ตรวจสอบอำนาจรัฐอย่างจริงจัง สร้างความรู้ ความเข้าใจในสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ภาครัฐตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ได้จัดให้มีการจัดประชุมหน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือกเป็นหน่วยงานต้นแบบตาม “โครงการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการให้เป็นหน่วยงานต้นแบบระดับภูมิภาค (หนึ่งจังหวัด หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างยั่งยืน” เพื่อเป็นเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

๕. ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ และนำเสนอคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ พิจารณาให้ความเห็นชอบในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อนำไปสู่เป้าประสงค์ และทิศทางการดำเนินการในอนาคตตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

๖. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างเป็นรูปธรรม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้จัดทำ “โครงการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการให้เป็นหน่วยงานต้นแบบระดับภูมิภาค (หนึ่งจังหวัด หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างยั่งยืน” เพื่อพัฒนาให้ทุกจังหวัดทั่วประเทศมีหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างน้อยจังหวัดละ ๑ หน่วยงานต้นแบบ และเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการใช้สิทธิรับรู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จากหน่วยงานของรัฐในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงานของรัฐทั่วประเทศตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวม โดยหน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับการสนับสนุนสิ่งจูงใจในฐานะเป็นหน่วยงานต้นแบบดีเด่น เช่น โล่รางวัลจากนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ) และได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นหน่วยงานตัวอย่าง หรือเป็นที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีการพัฒนาในรูปแบบเดียวกับหน่วยงานต้นแบบ โดยจะได้รับการสนับสนุนสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

จะได้รับการผลักดันให้ได้รับการพิจารณาสิทธิประโยชน์จากผู้บริหารเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น การพิจารณาความดีความชอบประจำปี การให้โอกาสเข้าอบรม/ศึกษา/ดูงานเพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง หรือการได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ ยังมีแผนที่จะดำเนินการตามโครงการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบ ซึ่งเน้นการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของทุกกระทรวง กรมตามโครงการฯ เพื่อให้การผลักดันเรื่องดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

๗. ด้านการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้เป็นองค์กรติดตามและประเมินผลด้านความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมาใช้เป็นแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใต้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๙ ที่เห็นควรให้นำเรื่องการจัดระบบและการดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในตัวชี้วัด (KPI) ประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง โดยได้นำเสนอนายกรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบการดำเนินการตามโครงการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ และโครงการหน่วยงานนำร่องในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ รับทราบการดำเนินการตามโครงการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ และโครงการหน่วยงานนำร่องในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยได้ขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้นำแนวทางการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ นอกจากนี้ ได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นหน่วยงานนำร่องในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดฯ ซึ่งจะได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดฯ และระบบประเมินผลฯ อย่างเข้มข้น เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีหน่วยงานที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๗๒ หน่วยงาน รวมทั้งได้เชิญหน่วยงานเป้าหมายของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศูนย์วัดความโปร่งใสในสังคมไทยของสำนักงาน ป.ป.ช. อีก จำนวน ๕๑ หน่วยงานเข้าร่วมโครงการด้วย ซึ่งได้มีการดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ และได้นำผลการดำเนินการดังกล่าว มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะผลักดันให้บังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง

๘. ด้านการกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐ

ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา การกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐนั้น ได้มีการร่วมมือระหว่างสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกับสำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง ซึ่งสำนักงาน ก.พ.ร. ได้มีการประเมินผลการปฏิบัติตามตัวชี้วัดดังกล่าวไปแล้วในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒ สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๔ ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดเป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑) การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ๒) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากจากหน่วยงานของรัฐได้สะดวกรวดเร็ว ทั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินตามตัวชี้วัดดังกล่าว มาพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการในภาพรวมของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการต่อไป

๙. ด้านพัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แบบเชิงรุก

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อหวังผลให้มีเรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเป้าหมายที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์ โดยภารกิจเชิงรุกดังกล่าวจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานเป้าหมาย ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

๑๐. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาระบบสารสนเทศ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีการดำเนินงานด้านระบบสารสนเทศ ดังนี้

๑๐.๑ การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงาน

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้นำเรื่อง “การใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ” เสนอคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการดำเนินการโครงการหน่วยงานนำร่องในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ส่วนราชการที่สมัครใจได้นำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ เกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานประกอบด้วย มาตรฐานความโปร่งใส ๗ ด้าน ๔๐ ตัวชี้วัด หน่วยงานสามารถประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ลดภาระของหน่วยงานในการรายงานด้วยกระดาษไปได้มาก ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๔ โครงการหน่วยงานนำร่องฯ ดังกล่าว มีหน่วยงานสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น ๑๑๒ หน่วยงาน แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) หน่วยงานในส่วนกลาง จำนวน ๑๔ หน่วยงาน ๒) หน่วยงานในส่วนภูมิภาค

จำนวน ๔๗ หน่วยงาน และ ๓) หน่วยงานจากหน่วยงานนำร่องในการดำเนินการตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จำนวน ๕๑ หน่วยงาน

จะเห็นได้ว่า ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดฯ ดังกล่าว ได้กำหนดให้หน่วยงาน
สามารถรายงานผ่านระบบสารสนเทศพร้อมทั้งให้สามารถประเมินผลการดำเนินการฯ ผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งเป็นการ
อำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงาน ลดภาระการรายงานทางเอกสาร เป็นการประหยัดงบประมาณ อันจะส่งผลให้
ทุกภาคส่วน ทั้งฝ่ายการเมือง ฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ และภาคประชาชน สามารถตรวจสอบความโปร่งใส
ในการปฏิบัติของหน่วยงานผ่านระบบการประเมินผลทางเว็บไซต์ได้ตลอดเวลา

๑๐.๒ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามมติคณะรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการพัฒนาแบบมาตรฐาน
การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในเว็บไซต์ (Web Template)
ของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ ที่เห็นชอบให้หน่วยงาน
ของรัฐถือปฏิบัติในเรื่องการนำข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ
ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน และเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ
ที่ได้ใช้เป็นแบบมาตรฐานและต้นแบบที่จะนำไปพัฒนาเว็บไซต์ของหน่วยงานต่อไป โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ นี้
สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการทดลองใช้แบบมาตรฐานฯ กับหน่วยงานภาครัฐ
ที่ได้คัดเลือกจำนวน ๖ หน่วยงาน คือ ๑) สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ๒) สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม
๓) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ๔) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ๕) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
และ ๖) กรมการขนส่งทางบก ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวก และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับหน่วยงาน
ให้สามารถปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้สะดวกและมีประสิทธิภาพ

๑๑. ด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิรับรู้ของประชาชน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้เร่งเสริมสร้าง
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ สาระสำคัญ และแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ
ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายการตรวจและนำเสนอข้อมูลข่าวสารของ
หน่วยงานภาครัฐ เพื่อขยายผลเป็นคณะผู้ตรวจประเมินหน่วยงานภาครัฐ และคณะผู้ตรวจประจำจังหวัด และการใช้
สิทธิรับรู้ของประชาชนให้กว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การสร้างความรู้
ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ยังได้มีการจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้นำชุมชน ภายใต้โครงการพัฒนาวิทยากร
เครือข่ายภาคประชาชน เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ การจัดส่ง
วิทยากรให้หน่วยงานภาครัฐ และการเผยแพร่สโปด สารคดี บทความ และสิ่งพิมพ์ ฯลฯ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์
วิทยุ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความตระหนักกับสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูล
ข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และสามารถนำกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการไปใช้ประโยชน์ในการปกป้องรักษา
ประโยชน์ของตนเอง ชุมชน ประเทศชาติ รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสมากขึ้น

๑๒. ด้านการติดตามเร่งรัดการตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. และร่างปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ
ข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. อยู่ระหว่างการผลักดันให้มีการทบทวนการนำกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ
เสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในช่วงของการบริหารของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์

ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กฎหมายบรรลุตามความประสงค์อย่างจริงจังต่อไป

๑๓. ด้านความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้พัฒนาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับองค์กรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยการส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมหรืออบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่องเพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาภารกิจด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยรวมต่อไป เช่น การประชุม 26th IFIP International Information Security Conference (SEC 2011) : Future Challenges in Security and Privacy for Academia and Industry เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ณ เมือง Lucerne ประเทศ Switzerland ซึ่งผลการประชุมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย โดยสามารถนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับใช้และเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการต่อไป เช่น รับทราบความก้าวหน้าของการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากประเทศต่าง ๆ รวมถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ รับทราบเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งอาจรั่วไหลหรือถูกเปิดเผยหรือนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต แม้ว่าหน่วยงาน องค์กรหรือบริษัทต่าง ๆ จะกำหนดนโยบายหรือมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล แต่ด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ต้องพยายามปรับมาตรการในการดำเนินการเพื่อให้ทันสมัยและเหมาะสมกับโลกในยุคข้อมูลข่าวสารเสมอ รวมทั้งรับทราบปัญหาของผู้ใช้ระบบสารสนเทศที่ส่วนใหญ่ ไม่ใส่ใจในความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลโดยยอมให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้ใช้รายอื่น ซึ่งต้องมีการเสริมสร้างความรู้ให้ผู้ใช้ได้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อมิให้ถูกนำไปใช้ในทางมิชอบ เป็นต้น

สรุป

จากการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้ดำเนินงานด้านต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ อัตราค่าจ้าง รวมทั้งขาดการผลักดันในเชิงนโยบายที่ต่อเนื่อง และความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การสอดส่องให้คำแนะนำและติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่รัฐ โครงการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรทางสังคม สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ได้ผลเป็นที่น่าพอใจเมื่อเทียบกับงบประมาณและอัตราค่าจ้างที่มีจำกัดดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดมาตรการเพิ่มเติมในหลาย ๆ ด้าน เช่น การจัดทำโครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส และโครงการจ้างพนักงานราชการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยมีโครงการที่สนับสนุนที่อยู่ภายใต้โครงการอีก ๔ โครงการ ได้แก่ ๑) โครงการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ๒) โครงการพัฒนาเครือข่ายการตรวจแนะนำศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐเพื่อขยายผลเป็นคณะผู้ตรวจ

ประเมินหน่วยงานของรัฐ และคณะผู้ตรวจประจำจังหวัด ๓) โครงการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ และ ๔) โครงการพัฒนาเครือข่ายการสร้างเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน รวมทั้งได้กำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างเป็นรูปธรรม เช่น จัดทำโครงการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้เป็นหน่วยงานต้นแบบระดับภูมิภาคทั่วประเทศ (หนึ่งจังหวัด หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐอย่างยั่งยืน รวมทั้งพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้เป็นองค์กรติดตามและประเมินผลด้านความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ โดยจัดทำโครงการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดฯ ให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่สมัครเข้าร่วมโครงการนำร่องในการใช้เกณฑ์มาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดฯ รวมทั้งได้ร่วมมือกับสำนักงาน ป.ป.ช. ในการอบรมหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตามโครงการพัฒนาดัชนีวัดความโปร่งใสในสังคมไทยเฉพาะหน่วยงานของรัฐของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในระบบราชการ เช่นเดียวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นเข้าใจถึงความสำคัญของโครงการและสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสที่กำหนดฯ ได้ ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน อันจะส่งผลให้การดำเนินการผลักดันความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในระบบราชการมีผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้จัดทำโครงการสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกรณีร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่น สามารถให้บริการข้อมูลข่าวสารกับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดเรื่องร้องเรียนที่มีมายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้น้อยลง รวมทั้งสามารถลดเรื่องอุทธรณ์การไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้อีกทางหนึ่งด้วย การดำเนินการทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังกล่าว จึงถือเป็นความพยายามของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในปีที่ผ่านมา ให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านความโปร่งใสในระบบราชการอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านมาตรการ วิธีการ ตามโครงการต่าง ๆ ข้างต้น ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว

มุ่งมั่นอนาคต..... ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นไป

การกำหนดทิศทางการดำเนินงานตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการสู่อนาคต เพื่อก้าวไปสู่การพัฒนาสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสในสังคม หากมีการหยิบยกถึงผลการดำเนินการที่ผ่านมา ผ่านมุมมองของบุคคลในภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ นักวิชาการ และองค์กรต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งภาคเอกชนและประชาชน เพื่อประกอบการกำหนดทิศทางในการดำเนินการในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ผ่านมา ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็จะสามารถทำให้การกำหนดทิศทางของการพัฒนางานด้านกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา ได้มี**มุมมองของฝ่ายบริหาร นักการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ สื่อมวลชน** ที่ได้มีการแสดงความคิดเห็นไว้ในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้

๑. มุมมองจากเอกสารสรุปผลการอภิปรายในการสัมมนาทางวิชาการ ในโอกาสครบรอบ ๑๐ ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ “๑ ทศวรรษ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯกับการสร้างความโปร่งใสในสังคมไทย” เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้จัดงานสัมมนาทางวิชาการ ในโอกาสครบรอบ ๑๐ ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ “๑ ทศวรรษ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯกับการสร้างความโปร่งใสในสังคมไทย” โดยในงานดังกล่าวมีการจัดกิจกรรมการอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายหัวข้อ “การขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ปัจจุบัน และอนาคต” ประกอบด้วย นายชัชทอง โอภาสศิริวิทย์ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ในขณะนั้น) และรองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สำหรับในช่วงบ่ายเป็นการอภิปรายเรื่อง “ข้อมูลข่าวสารกับความโปร่งใสของสังคมไทย” ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติศักดิ์ ปรกติ นายมานิจ สุขสมจิตร กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (ในขณะนั้น) รองศาสตราจารย์ มาลี บุญศิริพันธ์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ รองบรรณาธิการอำนวยการหนังสือพิมพ์มติชน ซึ่งสรุปในประเด็นสำคัญของการสัมมนาทางวิชาการดังกล่าวข้างต้นได้ดังนี้

๑.๑ การอภิปรายเรื่อง “การขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ปัจจุบัน และอนาคต”

นายชัชทอง โอภาสศิริวิทย์ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ในขณะนั้น) ได้อภิปรายแสดงความเห็นสรุปได้ว่า การจะพิจารณาถึงแนวทางการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในปัจจุบันและอนาคต จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการว่า ได้กำหนดไว้อย่างไร จึงจะสามารถศึกษาวิเคราะห์ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายที่ได้ดำเนินการมาแล้วในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งจะสามารถกำหนดเป้าหมายในอนาคตในระยะ ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี และทิศทาง/แนวทางที่จะขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ โดยเห็นว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับผลผลิต คือ การให้ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐอย่างกว้างขวาง ระดับผลลัพธ์ คือ การให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงตามความเป็นจริง และระดับวัตถุประสงค์ คือ กฎหมายมุ่งไปสู่การมีรัฐบาลที่เป็นรัฐบาลโดยประชาชน และการมีระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง ดังนั้น การที่จะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายในทุกระดับบรรลุผลได้ ต้องมีกลไกการขับเคลื่อนกฎหมายที่สำคัญ คือ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการให้สิทธิประชาชนในการยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ สิทธิร้องเรียนกรณีที่หน่วยงานของรัฐนิ่งเฉยหรือปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสาร สิทธิอุทธรณ์ของประชาชน กรณีหน่วยงานของรัฐที่มีให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอ ซึ่งเห็นว่า ผลการขับเคลื่อนกฎหมายจากอดีตจนถึงปัจจุบันในภาพรวมยังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จนัก ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้กับคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ส่วนการใช้สิทธิร้องเรียนของประชาชน และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี รวมทั้งกรอบเวลาที่ใช้ในการวินิจฉัยอุทธรณ์ก็รวดเร็วขึ้นเป็นลำดับงานขับเคลื่อนบางด้านถือว่ายังได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ แต่เมื่อประเมินงานในระดับผลผลิตโดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ผลในระดับผลลัพธ์ สำหรับระดับเป้าประสงค์ ยังไม่มีผลลัพธ์ชัดเจนเนื่องจากสภาพการเมืองปัจจุบันยังไม่มั่นคง

ดังนั้น การตั้งเป้าหมายระดับความสำเร็จในการพัฒนาการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ ให้ก้าวผ่านระดับความสำเร็จในระดับผลผลิตให้ได้นั้น การผลักดันให้หน่วยงานรัฐปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา ๙ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล

ข่าวสารให้ประชาชนได้ตรวจสอบได้อย่างครบถ้วน ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น มีความสำคัญ ส่วนเรื่องร้องเรียนและอุทธรณ์นั้น ควรเพิ่มกลไกการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกันในการขอข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน และการบังคับใช้กฎหมายให้หน่วยงานรัฐปฏิบัติตามผลคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการขับเคลื่อนผลคำวินิจฉัยให้พัฒนาไปสู่ระดับมาตรฐานที่ใช้อ้างอิงในการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐได้ การเป็นตัวกลางในการติดตามดูแลในประเด็นการปฏิบัติตามระเบียบการรักษาความลับของทางราชการ การสร้างกลไกขับเคลื่อนกฎหมายร่วมกับองค์กรภาคสังคม ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ทุกภาค ทุกจังหวัดให้เกิดความร่วมมือในการติดตามการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการใช้กลไกตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จะต้องเป็นตัวกลางในการเข้าไปติดตามดูแลผลักดันให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติได้ถูกต้อง ความรวดเร็วของเรื่องร้องเรียน การพัฒนาในทางนโยบายของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องพัฒนาให้มากขึ้น ทั้งในแง่ระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างรัฐกับรัฐด้วยกัน รวมทั้งการพัฒนาบทบาทสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในฐานะหน่วยงานที่จะดูแลเรื่องความโปร่งใสมาตรการในการกำกับเรื่องความโปร่งใสให้เกิดประสิทธิภาพจริงต่อไป

รองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า ในฐานะปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ได้มีโอกาสวินิจฉัยกรณีอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารในกรณีสำคัญ ๆ ซึ่งต่อมาได้ช่วยเปิดมิติของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้สาธารณชนได้รับทราบ และเห็นว่าผลจากการบังคับใช้ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ จนมาถึงปัจจุบันได้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาอย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกลไกในการควบคุมตรวจสอบให้รัฐบาลได้ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยแท้จริง ถ้าประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลในการบริหารการเมืองการบริหารราชการแล้ว ก็ยากที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างแท้จริง และไม่สามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ หรือวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาลหรือการปฏิบัติหน้าที่ของราชการทั้งหลายได้ สำหรับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็มีความสำคัญเช่นกัน และเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารในการที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของประชาชน อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐได้รับความคุ้มครองมิให้เปิดเผย รวมทั้งเห็นว่าข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการตัดสินใจในเชิงบริหาร

สำหรับการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในอนาคตเห็นว่า ต้องมองจากปัญหาที่เกิดขึ้นก่อน ซึ่งที่ผ่านมามีประเด็นปัญหาต่าง ๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติวางแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ ให้เป็นข้อมูลที่จะต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป ประเด็นปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ทั้งในส่วนของการจัดเก็บ บันทึก และลบข้อมูลประวัติอาชญากรรมของเยาวชน ที่ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับคดีในเวลาต่อมา รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลประวัติอาชญากรรมและการนำไปใช้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การบันทึกประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้แยกประเภทความผิดไว้ให้ชัดเจน จะส่งผลกระทบต่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ทำให้เสียสิทธิหรือเป็นผลเสียต่อเจ้าของข้อมูล ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างมาก และสำนักงานตำรวจแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับการจัดเก็บประวัติอาชญากรรม นอกจากนี้ยังมีกรณีการแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในทะเบียนประวัติข้าราชการที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะเกษียณอายุราชการใช้สิทธิกันมาก สะท้อนให้เห็นว่าระบบข้อมูลส่วนบุคคลในหน่วยงานของรัฐยังเป็นปัญหา

ดังนั้น ในภาพรวมการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญได้ ควรที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะต้องติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติโดยใกล้ชิด เพื่อให้งานข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นงานที่สำคัญยิ่งต่อการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูประบบราชการ โดยไม่สังกัดอยู่ในระบบบริหารราชการ โดยให้เป็นงานในระดับนโยบาย การผลักดันให้มีผู้ตรวจการข้อมูลข่าวสารที่มีอำนาจตามกฎหมายเข้าไปตรวจสอบหน่วยงานของรัฐจะต้องทำหน้าที่ติดตามและเป็นกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในอนาคตได้เป็นอย่างดี การให้สิทธิรับรู้แก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการถือเป็นกลไกที่สำคัญของระบบประชาธิปไตย เพราะเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในความก้าวหน้าของระบอบประชาธิปไตย ความก้าวหน้าในการปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์ของประชาชน

๑.๒ การอภิปรายเรื่อง “ข้อมูลข่าวสารกับความโปร่งใสของสังคมไทย”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติศักดิ์ ปกติ กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า ปัจจุบันมีกฎหมาย ๓ ฉบับที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบราชการได้ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เคยมีมาของเจ้าหน้าที่ของรัฐไปในทางที่ดีขึ้น ได้แก่ **กฎหมายความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่** ที่ต้องการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่กล้าทำงาน **กฎหมายว่าด้วยวิธีการปฏิบัติราชการทางปกครอง** สนับสนุนให้ข้าราชการทำงานอย่างมีเหตุผล รับผิดชอบ ชี้แจงได้ ในขณะที่เดียวกัน **กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ** บอกว่าจะต้องโปร่งใสด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นปีที่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการประกาศใช้และหลายปีต่อมาประเทศไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำในเรื่องของความโปร่งใสในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งในปัจจุบันแนวความคิดเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินและระบบข้าราชการโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบและมีส่วนร่วม เป็นแนวความคิดที่ยอมรับกันทั่วโลก การผลักดันให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องหันมาพิจารณาปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินให้โปร่งใสมากขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันภายใต้โลกาภิวัตน์ที่จะดึงดูดความเชื่อมั่นของคนทั้งหลายในโลก

ผ่านไป ๑๐ ปี การรายงานผลเกี่ยวกับสถานะของการคอร์รัปชัน ความโปร่งใส ความเชื่อถือการเป็นประเทศนำลงทุนของประเทศไทยยังมีอยู่ในระดับที่ไม่ควรค่าแก่การยกย่องมากนัก แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปหลายอย่างแล้วก็ตาม เช่น คดีโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คดีทุจริตยา และคดี ปรส. จะเป็นที่ยอมรับกันว่ากฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมีผลสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความกระตือรือร้นของคนไทยที่ลุกขึ้นมาเรียกร้องหาความถูกต้อง แต่ในระยะหลังมีเหตุการณ์ซึ่งทำให้ต้องยอมรับความล้มเหลวในเรื่องการจัดการข้อมูลข่าวสารของประเทศได้หลายประการ ที่เกิดจากความบกพร่องของระบบราชการในการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารและการจัดเก็บระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และกรณีวุฒิสภาปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นกรณีทำให้เกิดผลลบต่อความน่าเชื่อถือและความมีประสิทธิภาพของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ กรณีกฎหมายสุขภาพแห่งชาติซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกและฉบับเดียวซึ่งห้ามมิให้นำกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมาบังคับใช้ ที่ระบุว่าข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนประวัติของผู้ป่วยห้ามมิให้นำกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมาใช้บังคับ รวมถึงมีแนวความคิดที่จะปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๒ ฉบับ คือ **กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ** และ **กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล**

สิ่งที่เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินการที่เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการแม้จะได้รับการยอมรับจากรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญ แต่ถ้าหากเปรียบเทียบกับงบประมาณกับการสนับสนุนในด้านการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเตรียมการสำหรับอนาคต จะเห็นได้ว่างานของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการยังคงจำกัดอยู่เฉพาะงานด้านการพิจารณาว่า จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใด หรือไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดที่หน่วยราชการปฏิเสธคำขอของผู้ขอให้เปิดเผยเท่านั้น

ยังไม่ได้ก้าวไปสู่การวางแผนเตรียมไว้ใน ๕ ปีข้างหน้า สังคมไทยจะก้าวไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสารมากขึ้นอย่างไร การขาดการศึกษาวิจัยค้นคว้าเพื่อเตรียมแก้ปัญหา ในแง่ของการบริหารจัดการยังไม่ได้รับการยอมรับว่า ได้ดำเนินการอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำสารบรรณข้อมูลข่าวสารให้เชื่อมโยงกันทั้งประเทศให้เป็นระบบเดียว โดยควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ

นายมานิจ สุขสมจิตร กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (ในขณะนั้น) ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนมีความภูมิใจที่ได้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ที่ได้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และได้มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารมานำเสนอให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อที่ประชาชนจะได้มีข้อมูลในการตัดสินใจที่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลทางสังคม ข้อมูลทางการเมืองและข้อมูลในเรื่องอื่น ๆ เพื่อที่ประชาชนจะได้รับรู้และตัดสินใจในทางที่ถูกต้อง หัวใจของกฎหมายนี้ คือ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” แต่ทุกวันนี้เป็นไปอย่างที่ว่ากล่าวหรือไม่ ในหลายกรณีมีปัญหาของผู้มาขอข้อมูลข่าวสาร เช่น ขอเอกสารที่ระบุชื่อไม่ตรงกับเอกสารที่มี ไม่มีเอกสารที่เก็บไว้เป็นหลักฐาน การอ้างว่าได้ทำลายเอกสารนั้นแล้ว ไม่มีข้อมูลข่าวสารอยู่ในความครอบครอง หรือการทำลายนั้นไม่ได้ทำตามระเบียบงานสารบรรณ ซึ่งหากประชาชน หน่วยงาน มีความรู้ ความเข้าใจจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ รวมทั้งการออกมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ยังคงต้องมีเพิ่มขึ้นอีกเพื่อเป็นกลไกให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะทำให้บ้านเมือง หน่วยงานราชการมีความโปร่งใสยิ่งขึ้น สถานภาพของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเป็นอิสระ ความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องคำวินิจฉัยเพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และการขอข้อมูลจะต้องมีเหตุมีผลด้วย

รองศาสตราจารย์ มาลี บุญศิริพันธ์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา เป็นที่ยอมรับในหมู่นักวิชาการและนักนิติศาสตร์ว่าการมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อบังคับใช้ในสังคมไทย ซึ่งเห็นว่าเป็นแนวคิดที่ถูกต้องและมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องกำหนดให้มีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและสื่อมวลชนได้ตรวจสอบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม นอกจากนั้น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังเป็นตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยของสังคมในแต่ละประเทศด้วย แต่ในทางปฏิบัติตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ๑๐ ปี การบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และขาดความรู้ ความเข้าใจในการพิจารณาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้ปฏิบัติการมีบทบาทเหนือกว่าผู้รับบริการในการที่จะให้ข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ได้ รวมทั้งประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในประโยชน์แห่งสิทธิของตนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น หากปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีการเผยแพร่ทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่องให้ทั่วถึง สร้างความเข้าใจให้กับประชาชน ตลอดจนลดช่องว่างของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในสังคมไทย จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคมไทยให้ดีขึ้นได้

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการควรดำเนินงานเชิงรุก ทั้งด้านการวางแผนประชาสัมพันธ์ในลักษณะการรณรงค์กระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้าใจในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพในการเข้าถึงและใช้ข้อมูลข่าวสาร ควรใช้ตัวอย่างเรื่องการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลในการต่อยอดเพื่อกระตุ้นสังคมให้เห็นความสำคัญของข้อมูลข่าวสาร และสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ ให้รู้ถึงบทบาทในการบริการด้านข้อมูล รวมทั้งการประเมินการใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร เพื่อนำ

ผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงการทำงานต่อไป ซึ่งจากการรายงานการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีหน่วยงานรายงานผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพียงร้อยละ ๒๐ - ๓๐ ซึ่งต้องนำมาพิจารณาการดำเนินงานในเชิงรุกของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการต่อไป ทั้งนี้ ในส่วนสถาบันการศึกษาในประเทศไทยนั้น คณะนิติศาสตร์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นอย่างยิ่ง โดยได้บรรจุการศึกษาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ลงในหลักสูตรการเรียนการสอน และการที่นักศึกษาจะออกไปทำข่าวได้นั้น นักศึกษาต้องศึกษาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานภาคสนามต่อไป

นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ รองบรรณาธิการอำนวยการหนังสือพิมพ์มติชน ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเรื่อง “ข้อมูลข่าวสารกับความโปร่งใสของสังคมไทย” สรุปได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่มีอิสระในการบริหารงาน เนื่องจากที่ผ่านมารัฐมนตรีที่กำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเข้าแทรกแซงการดำเนินงาน เช่น การเสนอชื่อบุคคลให้เป็นกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอีกวาระหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีกรณีการรถไฟแห่งประเทศไทยฟ้องคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร แต่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกลับละเลยไม่ดูแล ทั้งที่ควรส่งเรื่องให้กระทรวงคมนาคมลงโทษทางวินัย ประกอบกับรัฐมนตรีที่กำกับดูแลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงาน เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่ดูแลเชิงนโยบายไม่ให้ความสำคัญกับการผลักดันพระราชบัญญัติอย่างจริงจัง ประกอบกับโครงสร้างคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำ และไม่ได้ทำงานในเชิงรุก เช่น การวิจัยข้อมูลข่าวสารประเภทใดที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้ประชาชนตรวจสอบได้ตามมาตรา ๙ (๘) เพิ่มเติม แต่ที่ผ่านมามีการกำหนดเรื่องสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างประจำเดือนเรื่องเดียว การแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กรณีหน่วยงานรับเรื่องร้องขอข้อมูลข่าวสารจากผู้ร้องแล้ว ถ้าภายใน ๑๕ วัน ไม่มีการดำเนินการให้ถือว่าเป็นการปฏิเสธ เพราะผู้ร้องจะได้ดำเนินการอุทธรณ์ต่อไป เป็นการลดขั้นตอนการทำงานด้านการวินิจฉัยลง การตรวจสอบข้อมูลขององค์กรอิสระยังไม่สามารถตรวจสอบได้ เช่น กรณีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีการยกเว้นการใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เพราะในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนดว่าหน่วยงานอื่นของรัฐต้องออกเป็นกฎกระทรวงไม่ให้อยู่ภายใต้บังคับหน่วยงานรัฐอื่น ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังนั้น จะอยู่ภายใต้บังคับของรัฐต้องตรากฎกระทรวงขึ้นถึงจะอยู่ภายใต้ข้อบังคับได้

๒. มุมมองจากการปาฐกถาพิเศษของนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) และการอภิปรายของผู้แทนพรรคการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ ในการสัมมนาทางวิชาการในโอกาสที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ครบรอบ ๑๓ ปี

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้จัดงานสัมมนาทางวิชาการ ในโอกาสที่ครบรอบ ๑๓ ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในวันศุกร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยมีการจัดกิจกรรมการอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้แก่ ปาฐกถาพิเศษของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น) การอภิปรายเรื่อง “การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในทัศนะของฝ่ายการเมือง” โดยผู้แทนพรรคการเมือง ๓ พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย และพรรคเพื่อแผ่นดิน ประกอบด้วย นายอภิชาติ ศักดิ์เชษฐ สภาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์ นายพร้อมพงศ์ นพฤทธิ์ โฆษกพรรคเพื่อไทย นายวรพล ตันติมนตรี สภาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ พรรคเพื่อแผ่นดิน ส่วนในช่วงบ่ายเป็นการอภิปรายเรื่อง “ก้าวต่อไป พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ” โดยผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ ประกอบด้วย นายชังทอง

โอภาสศิริวิทย์ เลขาธิการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นายไพโรจน์ พลเพชร เลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งสรุปในประเด็นสำคัญของการสัมมนาทางวิชาการดังกล่าวข้างต้นได้ดังนี้

๒.๑ สรุปประเด็นสำคัญของการปาฐกถาพิเศษของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ในการปาฐกถาพิเศษของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในฐานะนายกรัฐมนตรี เห็นว่า ในรอบ ๑๓ ปีที่ได้มีการประกาศใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่ต้องอยู่ภายใต้กติกาที่โปร่งใส ประชาชนสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ยังมีหน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนจำนวนมากยังขาดความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และมีทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐบาลและกลไกของกฎหมายฉบับนี้จะต้องดำเนินการแก้ไข โดยเห็นว่า เรื่องที่จำเป็นต้องพิจารณาเพื่อจะปรับปรุงแก้ไขในเรื่องที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันโดยใช้กลไกในการกำกับกับการปฏิบัติราชการของหน่วยงานต่าง ๆ การผลักดันให้สังคมสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้มากยิ่งขึ้น การปรับปรุงกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการตามข้อเรียกร้องของสื่อมวลชนที่มีข้อจำกัดในการที่จะใช้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกระตุ้นหรือการสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานของรัฐให้มีการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ การส่งเสริมให้มืองค์กรของภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นเครือข่ายในการปฏิบัติงาน รวมถึงการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการสร้างตัวชี้วัดของส่วนราชการ การใช้มาตรการทางการบริหารในกรณีหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และเห็นว่าทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อสร้างสังคมไทยให้โปร่งใส เป็นสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง เป็นสังคมที่ภาคประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและใช้กฎหมายนี้ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและสร้างนโยบายเพื่อนำไปสู่สังคมที่ดีสำหรับประเทศไทยและประชาชน ซึ่งรัฐบาลจะส่งเสริมสนับสนุนทิศทางและเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างต่อเนื่อง

๒.๒ สรุปประเด็นสำคัญการอภิปรายเรื่อง “การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในทัศนะของฝ่ายการเมือง” โดยผู้แทนพรรคการเมืองต่างๆ สรุปได้ดังนี้

นายอภิชาติ ศักดิเศรษฐ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์ เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยงานทำให้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ประชาชนบางกลุ่มยังเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ยาก ควรมีการพัฒนาให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการทางเว็บไซต์ และ ควรกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นตัวชี้วัดของหน่วยงานรัฐทุกหน่วยงาน

นายพร้อมพงศ์ นพฤทธิ์ โฆษกพรรคเพื่อไทย ในฐานะฝ่ายค้านเห็นว่ารัฐบาลต้องมีความโปร่งใสในการดำเนินการโครงการสำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมโดยรวม ควรมีการศึกษาวิจัยหรือสำรวจความคิดเห็นของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างความโปร่งใส และให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กับภาคประชาชนให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลด้วย

นายรพล ตันติมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ พรรคเพื่อแผ่นดิน เห็นว่า ประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่ต่างจังหวัดเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้น้อย ควรส่งเสริมการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งของข้าราชการระดับสูง ควรเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน เช่นเดียวกับนักการเมืองด้วย

๒.๓ สรุปประเด็นสำคัญการอภิปรายเรื่อง “ก้าวต่อไป พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร” โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สาขาต่าง ๆ

นายชัชทอง โอภาสศิริวิทย์ เลขาธิการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ความชัดเจนและก้าวหน้าถือเป็นจุดแข็งที่ทุกภาคส่วนต้องช่วยผลักดันให้กฎหมายมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น การขับเคลื่อนนโยบายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ต้องเกิดได้จริง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ ควรผลักดันให้องค์กรภาคประชาสังคม องค์กร ภาคประชาชน และสถาบันองค์กรต่าง ๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยมีกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการสนับสนุนการดำเนินการ รวมทั้งให้สามารถสนับสนุนการแก้ปัญหาเรื่อง การทุจริตประพฤติมิชอบได้

นายไพโรจน์ พลเพชร เลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้อภิปรายแสดง ความคิดเห็นสรุปได้ว่า ที่ผ่านมการบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการยังไม่เป็นผล เนื่องจากไม่มีมาตรการ บังคับใช้ จึงควรมีการทบทวนมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐ รวมทั้งมาตรการทางการเมือง โดยประชาชน ควรตื่นตัวในการใช้สิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ต้องมีการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์เพื่อให้ทุกคน เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้เท่าเทียมกัน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสาร และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ต้องส่งเสริมและสนับสนุนหรือกระตุ้น ให้ภาคประชาชนใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งควรวางยุทธศาสตร์เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่าง แท้จริง ครอบคลุมถึงส่วนท้องถิ่น และควรนำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มาศึกษา วิเคราะห์เป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนของหน่วยงานของรัฐ

นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า ควรพิจารณาปัญหาในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย เช่น หน่วยงาน อิสระตามรัฐธรรมนูญไม่ให้ความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ควรผลักดันให้ภารกิจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นภารกิจ ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำของหน่วยงาน ไม่ใช่งานฝาก หน่วยงานของรัฐควรนำแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เมื่อมีผู้ขอข้อมูลข่าวสาร เพื่อป้องกันมิให้มีการอุทธรณ์ซ้ำในประเด็นเดิม ๆ การที่มีเรื่องอุทธรณ์มากแสดงว่า หน่วยงาน ของรัฐล้มเหลวในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น คณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการควรทำงานเชิงรุก เช่น การพิจารณา ออกประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อกำหนดข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม ที่ประชาชน เข้าตรวจสอบได้เพิ่มเติม และเห็นว่าควรมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยควรปรับสถานะของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้มีความคล่องตัวขึ้นและลดจำนวน กรรมการองค์ประกอบของหน่วยงานของรัฐให้ลดลง

ศาสตราจารย์ สมคิด เลิศไพฑูรย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า ในรอบ ๑๓ ปีที่ผ่านมาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ๒ เรื่อง คือ หน่วยงานของรัฐมีการปรับตัวในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐไว้ให้ประชาชนเข้าดูมากขึ้นทำให้ประชาชน สามารถถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐได้มากขึ้น แต่การเปิดกว้างให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากเกินไป อาจก่อให้เกิดการรบกวนการทำงานของหน่วยงานรัฐ ซึ่งในต่างประเทศมีระบบการให้ความคุ้มครองแก่หน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดให้การใช้สิทธิของประชาชนนั้นต้องไม่เป็นการรบกวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ ควรเน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ด้านความชัดเจนของข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐจะต้องไม่รวมถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ควรผลักดันให้มีการนำกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลออกมาใช้บังคับให้สอดคล้องกัน และควรแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในประเด็นสถานะของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้มีความคล่องตัวมากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการอภิปรายในมุมมองของฝ่ายบริหาร นักการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ

จากมุมมองการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในระยะเวลาที่ผ่านมา จะเห็นว่า ความเห็นส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการว่า เป็นกฎหมายที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมในเชิงบวก ทั้งในส่วนของหน่วยงานของรัฐและประชาชน โดยเห็นว่า ทุกภาคส่วนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกฎหมาย เพื่อสร้างสังคมให้โปร่งใส เป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม แม้ความเห็นส่วนใหญ่จะเห็นประโยชน์ของกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในสังคมไทย แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาที่ยังปรากฏให้เห็นในรูปของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ยังยาก ลำบาก อันสะท้อนถึงความสำเร็จของการขับเคลื่อนข้อมูลข่าวสารของกลไกที่เกี่ยวข้อง แม้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเผยแพร่เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจจะเป็นการเพิ่มช่องทางเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารก็ตาม แต่ยังมีประชาชนบางส่วนยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐได้

ความเห็นบางส่วนเห็นว่า การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยนำเทคโนโลยีมาใช้นั้นเป็นช่องทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล บางท่านเสนอว่าควรกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวได้เคยถูกกำหนดเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐมาแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒ รวม ๓ ปี ในลักษณะของการกำหนดเป็นขั้นตอนของการดำเนินการ ๕ ขั้นตอน ซึ่งผลของการดำเนินการดังกล่าว สามารถทำให้หน่วยงานของรัฐเกิดความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายผ่านตัวชี้วัดดังกล่าว แม้การกำหนดตัวชี้วัดจะได้ถูกยกเลิกไปและเปลี่ยนรูปแบบเป็นการกำหนดตัวชี้วัดในลักษณะของการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่ใช้บริการขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ และการวัดระดับความสำเร็จของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการก็ตาม การให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามตัวชี้วัดก็ถูกลดความสำคัญลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินการเพื่อวัดประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐทั้งในด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หรือด้านอื่น ๆ โดยวิธีกำหนดเป็นตัวชี้วัดตามระบบของสำนักงาน ก.พ.ร. สมควรจะต้องมีการทบทวนในระดับนโยบายทั้งประเทศ เพื่อให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถเป็นเครื่องมือในการวัดประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐได้อย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะถึงการดำเนินการในช่วงต่อไปจะเห็นว่า มีการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และมีความเห็นแตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละท่าน โดยบางส่วนเห็นว่ากฎหมายมีความก้าวหน้าและมีประโยชน์ สามารถสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสในสังคม และ

สามารถแก้ปัญหาการทุจริตประพจน์มิชอบได้ ในขณะที่นักวิชาการบางส่วนเห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายยังไม่ได้ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงควรมีการทบทวนหรือวางยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งเร่งส่งเสริมภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมองถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะที่ผ่านมาและเสนอแนวทางแก้ไขไว้ โดยมีประเด็นสำคัญ ๆ หลายประการ

ทิศทางในอนาคต

จากมุมมองข้างต้น ผ่านการวิเคราะห์ผลการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในระยะที่ผ่านมา โดยมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การเสนอทิศทางการพัฒนาสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อความโปร่งใสในระบบราชการ ซึ่งภารกิจในอนาคตควรจะต้องพัฒนาไปในทิศทางใดนั้น คงไม่แตกต่างจากการวิเคราะห์ในช่วง ๑๓ ปีที่ผ่านมามากนัก เนื่องจากข้อเสนอทิศทางการพัฒนาดังกล่าวหลายเรื่องยังไม่ได้มีการผลักดันให้มีการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เนื่องจากข้อจำกัดที่ยังมีอยู่ เช่น การผลักดันให้ภาคประชาชนได้ใช้สิทธิของตนในฐานะสิทธิของพลเมือง และสิทธิมนุษยชนที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐ ภายใต้หลักการและแนวคิดของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังดำเนินการไม่ได้เต็มที่เพราะขาดบุคลากรและงบประมาณสนับสนุน การพัฒนาสถานะองค์กรเพื่อเป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องความโปร่งใสภาครัฐที่ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการยังเป็นเพียงหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการประสบปัญหาในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ทิศทางในอนาคต คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ตลอดจนคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จึงควรมีแนวทางการดำเนินการในอนาคต โดยแบ่งเป็นระยะสั้นและระยะยาว ดังต่อไปนี้

ทิศทางการพัฒนาในปริมบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ : ระยะสั้น

ในปริมบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้วางเป้าหมายที่จะดำเนินการในภารกิจที่สำคัญดังนี้

๑. พัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ถูกต้องครบถ้วนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานรัฐในระดับภูมิภาค

ในปริมบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเห็นชอบให้ดำเนินโครงการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการให้เป็นหน่วยงานต้นแบบระดับภูมิภาคทั่วประเทศ (หนึ่งจังหวัด หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ) เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐอย่างยั่งยืน ต่อเนื่องจากปริมบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ และได้ขยายโครงการให้ครอบคลุมหน่วยงานของรัฐในส่วนกลางระดับกระทรวง ภายใต้กรอบแนวทางการพัฒนา “หน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้เป็นหน่วยงานต้นแบบระดับกระทรวง (หนึ่งกระทรวง หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ)” เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐอย่างยั่งยืนต่อไป อันเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีทางนิตินโยบายของรัฐบาลในภาพรวม ซึ่งถือเป็นนโยบายในเชิงรุกของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อพัฒนาสภาพบังคับในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานภาครัฐทุกกระทรวง ให้มีผลเป็นรูปธรรมชัดเจนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ มีเครือข่ายหน่วยงานต้นแบบในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในทุกจังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ ๑ หน่วยงานต้นแบบ และในทุกกระทรวง อย่างน้อยกระทรวงละ ๑ หน่วยงานต้นแบบ ทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์ข้อมูล

ข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐในกระทรวงต่าง ๆ มีความเป็นเอกภาพ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในทุกกระทรวง รวมทั้งสามารถนำสรุปผลการดำเนินการตามโครงการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาสนับสนุนให้ทุกกระทรวงจัดตั้งงบประมาณในการพัฒนาหน่วยงานต้นแบบการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการในพื้นที่ทุกจังหวัด ทุกกระทรวงได้โดยตรง

๒. พัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แบบเชิงรุก

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นมา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับสำนักงาน ก.พ.ร. ได้ขอความร่วมมือ ๕ หน่วยงานนำร่อง ซึ่งได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างต่อเนื่อง เพื่อหวังผลให้มีการยกอุทธรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเป้าหมายเพิ่มขึ้น และปัจจุบันโดยภารกิจเชิงรุกดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้มีการพัฒนาไปสู่กระบวนการสร้างความโปร่งใสของหน่วยงานภายใต้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ควบคู่กับการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๓. การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาระบบสารสนเทศ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีการส่งเสริมและพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้หน่วยงานรัฐถือปฏิบัติในการรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ผ่านเว็บไซต์ทางระบบสารสนเทศที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้พัฒนาขึ้น ซึ่งจะสามารถรองรับการรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานรัฐครอบคลุมทั่วประเทศ และเป็นการสนับสนุนการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับนโยบายของรัฐบาลที่บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส เนื่องจากที่ผ่านมาในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้หน่วยงานรัฐถือปฏิบัติในเรื่องการรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาয়ั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนตุลาคมของทุกปี โดยในแต่ละปีมีหน่วยงานรัฐรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทางเอกสารเป็นจำนวนมาก สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่สามารถรวบรวมข้อมูลและประมวลผลได้ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเพื่อให้หน่วยงานรัฐจำนวนมากที่ยังถือปฏิบัติไม่ครบถ้วนในการรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ สามารถใช้ระบบสารสนเทศในการรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงได้จัดทำระบบสารสนเทศรองรับการรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขึ้น

๔. ด้านความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นไป สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จะแสวงหาความร่วมมือใหม่ ๆ จากภาคเอกชนและ NGO เพื่อร่วมมือกันในการเข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติ โดยหากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่สามารถส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุมได้ด้วยงบประมาณของราชการ ก็จะขอความอนุเคราะห์จากภาคเอกชนและ NGO เพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งในรูปตัวเงิน และเอกสารประกอบการประชุม รวมทั้งขอรับข้อสรุปประเด็นสำคัญในการประชุมสัมมนาต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติ เพื่อไม่ให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตกข่าวหรือไม่

ได้รับทราบความเคลื่อนไหวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในข้อที่เป็นมติที่ประชุมให้ประเทศสมาชิกถือปฏิบัติ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารภาครัฐและข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

๕. โครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีแผนที่จะจัดทำโครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส เพื่อใช้กลไกทางกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการประสานเชื่อมโยงกับกลไกทางบริหารของคณะรัฐมนตรีและรัฐบาล และมาตรการเชิงรุกในการเสริมสร้างความโปร่งใสภาครัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับภาวะแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองในปัจจุบัน โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างกว้างขวางสมบูรณ์ครบถ้วน และเพื่อให้บริการประชาชนด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความโปร่งใสตรวจสอบได้ของหน่วยงานภาครัฐให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาระบบการตรวจและให้คำแนะนำในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในทุกมิติของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ และการคุ้มครองสิทธิรับรู้ของประชาชน โดยรวมถึงการจัดระบบการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารเพื่อการเปิดเผยและตรวจสอบได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเพื่อกระตุ้นภาคประชาชนให้มีการรวมตัววางระบบและจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนในการใช้สิทธิรับรู้เพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐในทุกมิติของการบริหารราชการ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการขยายเครือข่ายการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สิทธิรับรู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้มากขึ้น อันจะเป็นส่วนที่จะส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้เป็นรูปธรรมภายในระยะเวลา ๓ ปี ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการที่จะสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใส จำนวน ๒ โครงการ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายการสร้างเชื่อมั่นด้านข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างและสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างกว้างขวาง อันจะเป็นการยกระดับความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ และการพัฒนาวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบ “อาสาสมัคร สสร. ชุมชน” เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อพัฒนากระบวนการในการเสริมสร้างองค์ความรู้แก่เครือข่ายภาคประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และสามารถเป็นวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบของการเป็น “อาสาสมัคร สสร. ชุมชน” เพื่อช่วยขยายความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการไปสู่ประชาชนในพื้นที่ทุกภูมิภาคต่อไป

๖. การแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และการติดตามเร่งรัดการตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๖.๑ ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และสนองตอบต่อการให้บริการประชาชนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้ถูกนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แต่ไม่สามารถเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ทัน และประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (นายสาทิพย์ วงศ์หนองเตย) (ในขณะนั้น) ได้มีนโยบายที่จะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายข้อมูลข่าวสารของ

ราชการให้เป็นกฎหมายข้อมูลข่าวสารแห่งชาติ จึงให้ชะลอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ไว้ก่อน เพื่อจะนำแนวคิดนี้เสนอไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อขอรับนโยบายในเรื่องนี้ต่อไป

❖ ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ นายกรัฐมนตรีเสนอว่า เพื่อให้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรมอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย) (ในขณะนั้น) และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายองอาจ คล้ามไพบูลย์) (ในขณะนั้น) พิจารณาทบทวนอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ว่า สมควรจะต้องดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่อย่างไร และคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ

❖ ในการประชุมคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔ ได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาทบทวนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ รวมทั้งให้มีหนังสือสอบถามปัญหาการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐเพื่อประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ต่อมาได้มีมติให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๒ คณะ คือ

๑. คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาเสนอยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหายุ่งยากในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๒. คณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาประเด็นหลักที่ต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในภาพรวม

ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ในแผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘

๖.๒ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีชุดเดิม และอยู่ระหว่างการรอเสนอต่อรัฐสภา แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จึงไม่มีการพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวแต่ประการใด ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ในแผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ ซึ่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะได้ติดตามการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กฎหมายสำเร็จเรียบร้อยเป็นไปตามความประสงค์

๗. การทบทวนการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลบังคับใช้มาแล้วกว่า ๑ ทศวรรษ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอควร คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลหลาย ๆ สมัย ได้เคยมีมติคณะรัฐมนตรีที่สำคัญ ๆ เพื่อสนับสนุนการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานของรัฐมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องในระดับหนึ่ง แต่ปัจจุบันพบว่า การปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีหลาย ๆ เรื่องได้ถูกละเลย ด้วยเหตุผลว่าไม่ทราบว่ามีมติคณะรัฐมนตรีเหล่านั้นมาก่อน ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐ

ในฐานะผู้ให้บริการประชาชนปฏิบัติหน้าที่บกพร่องในเรื่องการบริการข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน และประชาชนเสียโอกาสในการรับรู้และใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐบาลในภาพรวมได้ ปัญหาส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะไม่เคยรับทราบมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง มติคณะรัฐมนตรีได้ใช้มาเป็นเวลานาน สถานการณ์ด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐเปลี่ยนแปลงไป เมื่อคณะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบและนำศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐหลาย ๆ หน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น พบว่าการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีหลาย ๆ เรื่องได้ถูกละเลย ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ให้บริการประชาชนปฏิบัติหน้าที่บกพร่องในเรื่องการบริการข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน และประชาชนเสียโอกาสในการรับรู้และใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐบาลในภาพรวม ดังนั้น เพื่อเป็นการชักจูงความเข้าใจและมีการทบทวนการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงเห็นควรมีการแจ้งเวียนให้หน่วยงานของรัฐมีการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อย้ำเตือนให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ทิศทางการพัฒนาในอนาคต พ.ศ. ๒๕๕๖ – พ.ศ. : ระยะยาว

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ถือเป็นกลไกสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ช่วยตรวจสอบและเสริมสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐมีความตื่นตัวในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดทั้งในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของตน การจัดเตรียมข้อมูลไว้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารหรือการเปิดเผยเป็นการเฉพาะราย รวมถึงหน้าที่ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องต่างๆ

ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา การดำเนินการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ แม้จะยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่มากก็ตาม ก็นับว่าคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถผลักดันให้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขับเคลื่อนไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายนี้ได้ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมมากมาย เช่น กรณีการอุทธรณ์การขอดูกระดาดคำตอบและบัญชีคะแนนของเด็กที่สอบได้ทั้งหมดในการสอบเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปีการศึกษา ๒๕๔๑ ซึ่งมีผลทำให้ระบบการศึกษา ระบบการคัดเลือกมีความโปร่งใส เกิดความเสมอภาคในสังคม เกิดการตื่นตัวของประชาชนที่ใช้สิทธิในการปกป้องตนเอง หรือกรณีการขอดูข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตยาที่ทำให้เกิดการเมืองและข้าราชการที่เกี่ยวข้องถูกดำเนินการตามกฎหมายหลายราย ทำให้ข้าราชการปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังมากขึ้นเพราะต้องตระหนักว่าสามารถถูกตรวจสอบโดยประชาชนได้ตลอดเวลา และในการวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ต่าง ๆ ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ผ่านมาสามารถตอบสนองการใช้สิทธิของประชาชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันได้มีปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มากขึ้น และมีแนวโน้มในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมากขึ้นโดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งเดิมหน่วยงานรัฐมักจะไม่เปิดเผย แต่ปัจจุบันมีการเปิดเผยข้อมูลนี้มากขึ้น อีกทั้งหน่วยงานรัฐจะต้องนำข้อมูลดังกล่าวนี้เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานด้วย ทำให้การอุทธรณ์เรื่องการเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างมีจำนวนลดลง

ในทศวรรษต่อไป คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงจะเน้นการดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น เช่น การออกตรวจแนะนำการดำเนินการศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตรวจประเมินผลการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานรัฐเป็นระยะเพื่อให้หน่วยงานรัฐมีความตื่นตัวมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานภาครัฐด้วย การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐในแนวทางที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้มากขึ้น นอกจากนี้ จะต้องพัฒนากฎหมาย รวมทั้งระบบบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อมุ่งไปสู่ความพยายามที่จะทำให้หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนมากขึ้น โดยผ่านทาง การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การจัดระบบข้อมูลข่าวสารของราชการให้เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ มุ่งเปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยมีมาตรการเชิงรูปธรรมดังนี้

๑. การพัฒนาสถานะองค์กรเพื่อเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลเรื่องความโปร่งใสภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะทำหน้าที่ในการเสริมสร้างความโปร่งใสในระบบราชการ อันจะทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในประเทศไทยมีความกว้างขวาง และส่งเสริมให้การพัฒนาธรรมาภิบาลมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น การดำเนินการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันกระบวนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงถือเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดไป ในการนี้ องค์กรและผู้นำองค์กรจะต้องมีสถานะสูงพอที่จะทำให้หน่วยงานรัฐแห่งอื่นเชื่อถือและปฏิบัติตามคำแนะนำและการกำกับดูแลของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ แต่ปัจจุบันสถานะของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการยังเป็นเพียงหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งส่งผลให้สำนักงานประสบปัญหาในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้ การปรับปรุงสถานภาพองค์กรและเพิ่มบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการขับเคลื่อนความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งการกำหนดมาตรการกำกับดูแลและอำนาจการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการพัฒนามาตรการเสริมเพื่อการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับการบริหารราชการทั้งรูปแบบราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพิจารณาในวาระแรก

๒. การกำหนดมาตรฐานกลางการจัดระบบเอกสารหน่วยงานของรัฐ

ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการให้บริการข้อมูลแก่ประชาชน คือ การที่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถค้นหาและจัดหาข้อมูลให้แก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนปัญหาเอกสารสูญหาย ซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากปัญหาประสิทธิภาพของระบบการจัดเก็บเอกสารของหน่วยงานของรัฐ และโดยที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีบทบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดบริการข้อมูลให้แก่ประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งหากหน่วยงานมีการจำแนกเอกสารหรือจัดเก็บเอกสาร โดยมีระบบจัดเก็บที่เป็นหมวดหมู่ มีการแยกประเภทชัดเจน ก็จะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถสืบค้นหรือค้นหาเอกสารเพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ก็มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบและการกำหนดประเภทเอกสารไว้ด้วยเช่นกัน จึงมีปัญหาคาบเกี่ยวของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอกสารของกฎหมายและระเบียบดังกล่าว ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่สืบค้นและไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ดังนั้น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงต้องมีการกำหนดมาตรการในการกำชับให้หน่วยงานของรัฐเร่งรัดการปฏิบัติงาน

การให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วยความรวดเร็วรวมทั้งกำชับให้ทุกหน่วยงานพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารให้เป็นหมวดหมู่ ตามระเบียบกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อสะดวกในการค้นหาเพื่อบริการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โดยในระยะยาวจะต้องมีการพัฒนาศึกษาวิจัยทางวิชาการเกี่ยวกับความเกี่ยวพันของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและการบริหารงานเอกสารราชการในภาพรวม รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารงานเอกสารหรือกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับการจัดระบบเอกสารเพื่อให้ทุกหน่วยงานของรัฐปฏิบัติในมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนา การเชื่อมโยงระบบระหว่างหน่วยงานในอนาคต

๓. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนและส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งหลักการของกฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการเมืองการปกครอง การบริหาร ขณะเดียวกันพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดบทบัญญัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ด้วย โดยมีหลักการสำคัญ คือ หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลไม่ได้ ปัญหาของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในปัจจุบันภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีขอบเขตการคุ้มครองจำกัดเฉพาะแต่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ไม่ครอบคลุมข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชน ซึ่งมีปริมาณข้อมูลไม่น้อยกว่าข้อมูลในภาครัฐ รวมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้อาศัยช่องว่างของกฎหมายดำเนินการในลักษณะละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลบ่อยครั้ง ทั้งโดยไม่เจตนาและมีเจตนาล่วงละเมิดหรือขาดความระมัดระวังเท่าที่ควรในการดูแลรักษาข้อมูลส่วนบุคคล จนอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลได้

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการยกร่างกฎหมายหลักในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ครอบคลุมข้อมูลที่จัดเก็บโดยภาคเอกชน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาของรัฐบาล ดังนั้นคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงต้องเร่งพัฒนาการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่หน่วยงานของรัฐในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ข้าราชการสามารถปฏิบัติได้โดยถูกต้องตามกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในระยะยาวจะต้องเร่งเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ “สิทธิความเป็นส่วนตัว (Privacy Right)” และ “ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)” ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ต้องได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งเตรียมการพัฒนาบุคลากรและปรับโครงสร้างองค์กรสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้เหมาะสมกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายใหม่ในอนาคต

๔. การพัฒนามาตรการติดตามกำกับดูแลและจูงใจให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย

นับแต่ที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลบังคับใช้ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐยังคงมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายนี้อยู่ในวงจำกัด และการปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง ครบถ้วนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย นอกจากนี้ โดยที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๙ ให้สำนักงาน ก.พ.ร. นำมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประกาศประกวดราคาและสอบราคา รวมทั้งผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างในรอบเดือนเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน รวมทั้งการนำเรื่องความโปร่งใส เรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในตัวชี้วัด (KPI) ในการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานทุกแห่งตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นไป ซึ่งเป็นที่มาของตัวชี้วัด “ระดับความสำเร็จในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร” และใช้ประเมินหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒

มาตรการดังกล่าวทำให้เกิดการตื่นตัวและนำมาซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาการจัดบริการข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นรูปธรรม แต่เนื่องจากตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ไม่มีการประเมินผลการดำเนินการตามตัวชี้วัด”ระดับความสำเร็จของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารราชการ” ดังกล่าวแล้ว แต่ได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการสำรวจความพึงพอใจและการนำข้อมูลข่าวสารขึ้นเว็บไซต์ ซึ่งในอนาคตจะต้องมีการพัฒนามาตรการติดตามกำกับดูแลและจูงใจให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย พัฒนารูปแบบและวิธีการโดยการประเมินวัดผลตัวชี้วัดก็ควรจะต้องมีการพัฒนาไปสู่การวัดในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพในการให้บริการ รวมทั้งการกำหนดมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการ ตลอดจนเป็นผู้ตรวจประเมินหน่วยงานของรัฐในที่สุด

๕. การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐

ในการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการเผยแพร่เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อให้ประชาชนได้รับความรวดเร็วในการบริการของเจ้าหน้าที่ และสามารถรับทราบรวมทั้งเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างถูกต้อง ขณะเดียวกันก็เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่จะมีมาตรฐานและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในองค์กร มีมาตรฐานและแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสม และสามารถลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการปฏิบัติงานได้ ตลอดจนได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้สามารถบริหารข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รวดเร็วขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับต่อการกิจการที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๖. การตรวจและนำเสนอศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินโครงการตรวจและนำเสนอศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ในส่วนของการจัดสถานที่บริการข้อมูล การจัดทำดัชนีข้อมูลข่าวสารเพื่อการตรวจค้นของประชาชน ความครบถ้วนของข้อมูลตามมาตรา ๙ การมอบหมายเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการให้บริการ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในมาตรา ๙ (๘) ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน โดยกำหนดประเด็นการตรวจไว้ ๔ ประเด็น คือ สถานที่ที่ตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร บัญชีรายการข้อมูลข่าวสารหรือดัชนีข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการตรวจค้นความครบถ้วนของข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๙ ที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู และความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จากการตรวจและนำดังกล่าว พบปัญหาอุปสรรคจากการที่ผู้บริหารหน่วยงานยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และยังไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความรู้ ความเข้าใจและมีทัศนคติเชิงลบต่อกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ และการขาดความรู้ ความเข้าใจของภาคประชาชน ดังนั้น ในระยะต่อไปจึงควรเน้นย้ำให้ผู้บริหารหน่วยงานให้ความสำคัญกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และควรดำเนินการตรวจติดตามและประเมินผลและแนะนำหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องต่อไป เพื่อให้การตรวจและนำครอบคลุมครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ เร่งรัดผลักดันการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้มากยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการสร้างวิทยากรเครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสาร เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำดัชนีและการจัดระบบข้อมูลข่าวสารที่จัดแสดงให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ด้วยตนเอง ให้มีความเหมาะสมกับข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน และให้ความสำคัญการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการใช้สิทธิตรวจสอบอำนาจรัฐ

๗. การส่งเสริมความรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

นับแต่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลบังคับใช้ยังปรากฏว่าในภาคประชาชนยังคงมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายนี้ ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในกลไกการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารราชการยังอยู่ในระดับที่จำกัด นอกจากนี้ ด้วยข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและโครงสร้างสำนักงานที่มีฐานะเป็นกอง/สำนักในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำให้การเผยแพร่และส่งเสริมการใช้สิทธิของภาคประชาชนเป็นไปอย่างค่อนข้างจำกัด และโดยที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่เป็นหลักประกันสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน ทั้งในด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องและเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส ขณะเดียวกันการใช้สิทธิภาคประชาชนเป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐต้องเร่งรัดพัฒนากระบวนการบริการข้อมูลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงต้องมีการพัฒนาระบบการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจโดยการใช้วิทยากรเครือข่ายและพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสำหรับการเผยแพร่ด้วยกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เครือข่ายภาคประชาชนมีภารกิจทั้งในด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและการเป็นองค์กรตัวแทนในการตรวจสอบภาครัฐ

๘. การให้ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ

เนื่องจากการประชุมในระดับนานาชาติ ส่วนใหญ่จัดขึ้นเพื่อให้ประเทศสมาชิก หรือประเทศที่สนใจเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือรับทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่นานาชาติประเทศถือปฏิบัติเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงของประเทศ ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการเข้าร่วมประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง เพราะหากสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องในระดับนานาชาติได้ จะเป็นการเสียโอกาสในการรับรู้ความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าในส่วนที่เกี่ยวกับความร่วมมือในระดับนานาชาติ ส่งผลให้การพัฒนางานในส่วนที่เกี่ยวข้องและโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นฐานในการพัฒนากฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการของประเทศไทยก็จะแคบลง มาตรฐานในระดับสากลจึงเกิดขึ้นได้ยาก การแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่พร้อมจะสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ประเทศไทยได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเป็นพลังขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่กำลังจะผลักดันให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป ดังนั้น การแสวงหาความร่วมมือใหม่ ๆ จากภาคเอกชนและ NGO เพื่อร่วมมือกันในการเข้าร่วมการประชุมในระดับนานาชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร จึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับการผลักดันอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะ

ทิศทางในอนาคต : มุ่งพัฒนาสิทธิรับรู้ ควบคุมการบริหารที่โปร่งใส ภายใต้วิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการใหม่ คือ “ศูนย์กลางส่งเสริมสิทธิได้รู้ มุ่งสู่การพัฒนาสังคมแห่งความโปร่งใส”

ในการขับเคลื่อนกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในช่วงที่ผ่านมา นับได้ว่าคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ขับเคลื่อนแนวความคิดเรื่องสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยได้เตรียมความพร้อมขององค์กรภาครัฐทั้งในราชการบริหารส่วนกลาง ในระดับกระทรวง กรม ในราชการบริหารส่วนภูมิภาค การขับเคลื่อนดังกล่าวทำให้หน่วยงานภาครัฐจำนวนหนึ่งมีความพร้อมที่จะให้บริการในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ การพัฒนางานด้านข้อมูลข่าวสารในช่วงต่อไป จึงต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เห็นได้อย่างถูกต้อง ควบคู่ไปพร้อมกับการขับเคลื่อนในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น ในระยะต่อไปคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงยุทธศาสตร์การทำงานในเชิงรุกให้มากขึ้นโดยคำนึงถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเร่งด่วนอันดับแรก ๆ รวมทั้งเร่งดำเนินการสร้างความตระหนักและส่งเสริมการให้ความสำคัญของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินงานให้ถูกต้องครบถ้วน และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยผ่านทางกลไกทั้งหลายที่มีอยู่และแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ตลอดจนการผลักดันผ่านทางนโยบายของรัฐบาล โดยเน้นการผลักดันและขับเคลื่อนให้ภาคประชาชนได้ใช้สิทธิของตนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมขององค์กรภาครัฐในส่วนที่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและการให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ยังคงมีอยู่ ทั้งในราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และในราชการบริหารส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง โดยมีหลักการแนวคิดและยุทธศาสตร์ของการขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่สังคมแห่งความโปร่งใสในอนาคต ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาคประชาชน

๑.๑ การส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิตามกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ตลอดจนสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้เป็นที่เข้าใจได้ง่าย ประชาชนสามารถใช้สิทธิได้ง่าย ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการใช้สิทธิของประชาชนด้วยตนเอง คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สิทธิของภาคประชาสังคมไม่ว่าจะเป็นองค์กรพัฒนาภาคเอกชน องค์กรตัวแทนประชาชนในสาขาต่าง ๆ และการส่งเสริมให้เมืองคอร์ดที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดตั้งสำนักงานข้อมูลข่าวสารชุมชน และการพัฒนาผู้นำชุมชนหรืออาสาสมัครข้อมูลข่าวสารประจำชุมชน ซึ่งจะมีบทบาทและมีความเข้มแข็งในฐานะตัวแทนของประชาชนในการส่งเสริมให้เมืองคอร์ดภาคประชาชน ซึ่งนอกจากจะมีบทบาทในฐานะตัวแทนประชาชน ยังมีส่วนสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้ใช้สิทธิในตำบล หมู่บ้าน และจะสามารถพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมไปสู่การเป็นองค์กรที่จะเข้าดูและตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐในที่สุด ดังนั้น การพัฒนาองค์กรหรือสถาบันเพื่อพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญในลำดับต้น

๑.๒ การสนับสนุนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะวางยุทธศาสตร์ในการผลักดันและสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ในหลักการและวิธีการที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ สร้างความเข้าใจสร้างแรงจูงใจกับประชาชน เพื่อกระตุ้นประชาชนและสังคมให้ตื่นตัวและใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ สร้างเครือข่ายภาคสังคม เอกชนและประชาชนให้เป็นรูปธรรมต่อเนื่องทั่วประเทศ สร้างกระบวนการการมีส่วนร่วม ลดช่องว่างการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และจะผลักดันให้ประชาชนเข้าใจการใช้สิทธิตามกฎหมาย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่จะใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกลไกในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรัฐ ป้องกันการทุจริต เป็นการสร้างระบบบริหารภาครัฐที่โปร่งใสตรวจสอบได้ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างธรรมาภิบาลให้แก่องค์กรการบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เพื่อทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในรัฐบาลที่เป็นรัฐบาลที่โปร่งใสในที่สุด

๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ

๒.๑ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ และเอกสารที่มีการขอและได้รับการปฏิเสธส่วนใหญ่ซึ่งนำมาสู่การอุทธรณ์ในเรื่องที่ซ้ำ ๆ กัน เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการสืบสวนสอบสวนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัย เรื่องที่มีกรณีอุทธรณ์และร้องเรียนการขอข้อมูลข่าวสารที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ซึ่งเอกสารที่ขอส่วนใหญ่เป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยหรือจัดเอาไว้ให้ประชาชนตรวจสอบตามกฎหมายอยู่แล้ว เช่น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกวดราคาและการสอบราคา ซึ่งภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นสภาพของการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐยังมีข้อจำกัด ถึงแม้จะมีความพยายามในการอบรมเผยแพร่ความรู้แก่ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐอย่างต่อเนื่องตลอดมา ดังนั้น การผลักดันการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน จะต้องมีการผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อไป ทั้งนี้ ในเบื้องต้นคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะส่งเสริมและพัฒนาให้องค์กรต้นแบบในด้านของการให้บริการด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในจังหวัดทุกจังหวัด ภายใต้โครงการ “หนึ่งจังหวัด หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ” และทุกกระทรวง ทุกกรม ภายใต้โครงการ “หนึ่งกระทรวง หนึ่งหน่วยงานต้นแบบ” เพื่อให้เป็นหน่วยงานตัวอย่างในการให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งหน่วยงานอื่น ๆ สามารถมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับเอาประสบการณ์ของหน่วยงานต้นแบบไปปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของหน่วยงานของตนให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เช่นเดียวกัน และถือเป็นการพัฒนามาตรฐานของการให้บริการข้อมูลข่าวสารโดยภาครัฐแก่ประชาชนในระดับ “มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ” ซึ่งหน่วยงานสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและได้รับการคัดเลือกให้เป็นหน่วยงานต้นแบบ จะได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากนายกรัฐมนตรี และการยกย่องเชิดชูในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

๒.๒ การติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของหน่วยงานของรัฐ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะสนับสนุนการพัฒนาระบบการรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน เพื่อหน่วยงานสามารถรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยสะดวก รวดเร็ว เพื่อให้หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างต่อเนื่อง การผลักดันให้การปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน การให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติโดยตรวจสอบ เร่งรัด ให้มีการปฏิบัติและรายงานผลการปฏิบัติมายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้ครบถ้วน การกำหนดมาตรการที่จะให้หน่วยงานต้องรายงานให้มากที่สุด โดยจะเร่งรัดติดตามหน่วยงานที่ไม่ได้มีการรายงานผลการปฏิบัติตามให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการทราบ เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถนำรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานเป็นข้อมูลในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐได้มีการปฏิบัติที่โปร่งใส สนับสนุนการใช้มาตรการในทางบริหารกรณีหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๓. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบความโปร่งใสและการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นธรรม

๓.๑ การพัฒนาการบริหารจัดการ

นอกจากการผลักดันในเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ ข้างต้น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดระบบการจัดเก็บข้อมูล การจัดทำสารบรรณข้อมูลข่าวสารเชื่อมโยงถึงกันทั่วประเทศ รวมทั้งผลักดันให้เป็นภารกิจให้เป็นงานประจำ เพื่อให้ผู้บริหารของหน่วยงานให้ความสำคัญ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน มาตรการการให้สถาบันการศึกษาบรรจุวิชาความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ไว้ในหลักสูตรการศึกษาให้ครอบคลุมสถาบันทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมการแก้ปัญหา มาตรการการใช้มติคณะรัฐมนตรีเป็นมาตรการบังคับใช้กับหน่วยงานให้มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และมุ่งให้เกิดการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นธรรม

๓.๒ การพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย

ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่รับรองถึงสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเอาไว้ ก็ยังมีการกำหนดถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และการตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งได้มีการร่างกฎหมายดังกล่าวไว้แล้ว โดยอยู่ระหว่างการผลักดันให้มีการประกาศใช้โดยเร็ว ดังนั้น งานด้านข้อมูลข่าวสารก็จะมีขอบเขตภารกิจที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเตรียมความพร้อมของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และองค์ความรู้เพื่อรองรับภารกิจในอนาคตไว้ด้วย สำหรับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ จะเน้นการปรับปรุงสถานะ และพัฒนาบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ การปรับโครงสร้างของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มมากขึ้น และลดจำนวนกรรมการจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งสนับสนุนและผลักดันการขอรับงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งจะต้องได้รับการผลักดันอย่างเข้มแข็งต่อไป

๓.๓ การพัฒนาระบบและการเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในฐานะองค์กรและหน่วยงานหลักในการคุ้มครองสิทธิรับรู้ของประชาชนและควบคุมกลไกการตรวจสอบภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จะสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาระบบและการเสริมสร้างความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้นโยบายและโครงการการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของรัฐบาลด้านความโปร่งใสอย่างต่อเนื่อง โดยการนำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักความโปร่งใสที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ดำเนินการศึกษาและดำเนินการไปแล้วเป็นเครื่องมือในการติดตาม และเสริมสร้างกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ในด้านความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการภาครัฐที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความโปร่งใส และเพื่อส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ภาคประชาชนในการติดตามการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยสามารถใช้กลไกทางกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ ประสานเชื่อมโยงกับกลไกทางบริหารของคณะรัฐมนตรีและรัฐบาล รวมทั้งการใช้มาตรการเชิงรุกในการเสริมสร้างความโปร่งใสภาครัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองในปัจจุบัน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความบกพร่อง ความอ่อนแอ และการหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการของภาครัฐด้านความโปร่งใส และสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศในด้านการอำนวยความสะดวก ความเสมอภาค มุ่งให้เกิดการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นธรรม และการสร้างสังคมสมานฉันท์ได้อย่างเหมาะสม

๓.๔ การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเป็นช่องทางในการให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

โดยที่โลกปัจจุบันได้พัฒนาเข้าสู่ยุคสมัยแห่งข้อมูลข่าวสารโดยสมบูรณ์ และด้วยพัฒนาการที่ไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปด้วยความรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะได้ผลักดันและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐพัฒนาการให้บริการข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และจะสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นช่องทางการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยสมบูรณ์ ขณะเดียวกันก็จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารในการใช้สิทธิเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารภาครัฐควบคู่ไปด้วย

๔. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

๔.๑ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านข้อมูลข่าวสารของราชการ

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสารภาคประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้เครือข่ายมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายและเก็บเกี่ยวความรู้ ความเข้าใจไปใช้ประโยชน์ มุ่งขยายฐานความร่วมมือในการเผยแพร่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ไปสู่ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเป็นเครือข่ายความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงานได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยจะสนับสนุนการจัดกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสารในทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งสนับสนุนการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กฎหมายข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้และสร้างความตระหนักในสิทธิได้รู้ และการใช้ประโยชน์จากกฎหมายข้อมูลข่าวสารของประชาชนในทุกช่องทางอย่างสม่ำเสมอ

๔.๒ การกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมาย

แนวคิดในการส่งเสริมให้องค์กรในระดับอนุกรรมการในส่วนภูมิภาค เพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนผู้ใช้สิทธิ ซึ่งจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาหรือเยียวยาผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือความไม่สะดวกจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ สามารถทำได้คล่องตัวและตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วกว่าการมีองค์กรแก้ไขปัญหาหรือเยียวยาเป็นองค์กรรวมศูนย์อยู่ที่กรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว ยังคงเป็นแนวคิดที่จะต้องผลักดันให้มีผลเป็นรูปธรรม การให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ต้องมีการดูแลให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมทั้งการพัฒนาสถาบันให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นเรื่องที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะต้องผลักดันให้เกิดขึ้นได้จริงต่อไป

หนังสือ การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 : จากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๐ ๗๘๙๒ ๐ ๒๒๘๒ ๒๒๘๓
โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๘๙๙๔
www.oic.go.th

พิมพ์เมื่อ : เดือนมีนาคม ๒๕๕๕

จำนวนพิมพ์ : ๔๐๐ เล่ม

ที่ปรึกษา

นางวนิดา สักการโกศล ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี

ฝ่ายวิชาการ

นางศิริกุล ปัญญาติลก ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและวิเคราะห์

ฝ่ายจัดพิมพ์

ส่วนส่งเสริมและเผยแพร่สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

พิมพ์ที่ : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
โทรศัพท์ ๐ ๒๙๐๓ ๘๒๕๗ - ๙
โทรสาร ๐ ๒๙๒๑ ๔๕๘๗

